

DF Revy

04: Hospitalsuniversiteter og universitetsfusioner **08:** Universitetsranglister: Citationer og manipulationer **10:** Basismidler i konkurrence, Globaliseringsmidlerne og Børsens University Scorecard – en FAQ **12:** Danske biblioteker i WorldCat **13:** WorldCat og DanBib **14:** WorldCat til indlån og udlån – Mødet med brugerne **15** Kunsten af skabe relationer **16:** Forfatterregister: DF Revy årg. 31, 2008 **20:** DEFF Programområdet Nye Institutioner **22:** Tværfaglighed på universitetet og på biblioteket **27:** Ny europæisk ordbogshistorie – eller boghistorie?

DANMARKS FORSKNINGSBIBLIOTEKSFORENING – DF Revy 32. årgang nr. 1, januar 2009

Redaktion

Naja Porsild (ansvarshavende)
ASB Bibliotek
Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
Tlf. 89 48 65 23
nap@asb.dk

Redaktionsudvalg

Bente Lope
Aalborg Universitetsbibliotek
bl@aub.aau.dk

Mai Aggerbeck
Via University College. Holstebro
MAI@viauc.dk

Gitte Behrens
Statsbiblioteket
gb@statsbiblioteket.dk

Simone Schipp von Branitz Nielsen
Psykologisk Bibliotek. KU
simone.nielsen@psy.ku.dk

DF sekretariatet

Hanne Dahl
Statsbiblioteket, Tangen 2
8200 Århus N
Tlf. 89 46 22 07
df@statsbiblioteket.dk

Abonnement 2008

Årsabonnement for ikke medlemmer 400 DKK,
plus porto.

Meddelelser om adresseændring og andet, der
vedrører ekspedition af DF Revy, bedes rettet til
DF sekretariatet

DF Revy	Deadline	Udkommer
Nr. 2	21. jan.	uge 10
Nr. 3	04. mar.	uge 17
Nr. 4	23. apr.	uge 23

Manuskripter sendes til redaktionens e-mail.

Annoncepriser 2008

1/1 side: 3800 DKK
1/2 side: 2100 DKK
2-sidet indstik, 4 farver: 3800 DKK

Priserne er excl. moms.
Gentagelsesrabat 15%. Ved indrykning i en hel
årgang gives 25% rabat.

Grafisk design og fotos

Hreinn Gudlaugsson
ASB Bibliotek
Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
hrg@asb.dk

Tryk

Elbo Grafisk A/S
Oplag: 1100
ISSN 0106-0503
ISSN (online) 1901-1903

DF Revy kan downloades fra bladets hjemmeside
www.dfdf.dk

- 04: Hospitalsuniversiteter og universitetsfusioner**
Af Nils Bredsdorff og Søren Møller
- 08: Universitetsranglister: Citationer og manipulationer**
Af Nils Bredsdorff og Leif Hansen
- 10: Basismidler i konkurrence, Globaliseringsmidlerne og Børsens University Scorecard – en FAQ**
Af Ditte Schjødt Jensen
- 12: Danske biblioteker i WorldCat**
Af Leif Andresen
- 13: WorldCat og DanBib**
Af Per Mogens Petersen
- 14: WorldCat til indlån og udlån – Mødet med brugerne**
Af Helle Brink
- 15: Kunsten af skabe relationer**
Af Per Høgh Sørensen
- 16: Forfatterregister: DF Revy årg. 31, 2008**
- 20: DEFF Programområdet Nye Institutioner**
Af Mai Aggerbeck
- 22: Tværfaglighed på universitetet og på biblioteket**
Af Volkmar Engerer
- 27: Ny europæisk ordbogshistorie – eller boghistorie?**
Af Loránd-Levente Pálfi

Fra Redaktionen

Mediedebat og diskussion om registreringsmodel, citationsmålinger og forsøg på rangordning fastholder aktualiteten af de første artikler i dette nr. af DF Revy. De er aktuelle, fordi den fremtidige registreringsmodel bl.a. også skal løse hospitalsproblemet, hvis der skal inddeles på hovedområder. Men i det store perspektiv er de aktuelle, fordi fordeling af basismidlerne til forskning har afsmittende virkning på alle forskningsinstitutioner. Vi har suppleret de to artikler med en FAQ-artikel om både den danske forskningsindikator, den Norske Model og hvordan det hænger sammen med basismidler og Globaliseringspuljen. Læs den, hvis du vil vide mere ...

Nu kommer danske bibliotekers bestand i WorldCat. Der blev lige før jul underskrevet en aftale, som dels giver danske biblioteker adgang til at bruge WorldCat som kilde til genbrugskatalogisering og dels indebærer, at den samlede bestand på danske offentlige biblioteker bliver uploadet til

WorldCat. Endvidere bliver et mindre antal forskningsbiblioteker leverandører af udlånsmateriale til udenlandske biblioteker - og Statsbiblioteket sikrer at den øgede internationale synlighed af den danske kulturarv, som den afspejles i danske bibliotekers bestand, også udmøntes i praktisk tilgængelighed. De 3 artikler i dette nr. beskriver de danske bibliotekers fremtidige samarbejde med OCLC og biblioteksbasen WorldCat.

Redaktionen vil gerne fokusere på DEFF's programområder og formidle områdernes udvikling, perspektiver og projekter. I dette nr. bidrager Programområdet Nye Institutioner med en artikel om, hvordan samarbejde via IT-systemer og mennesker er nødvendige for at kunne indfri de nationale og lokale akkrediterings- og kompetencemål. Dialogen mellem universiteter og professionshøjskoler skal indgå i tættere vindingelsprojekter og derved styrke samarbejde og dialog UVM-institutionerne imellem.

At det moderne bibliotek er nødt til at forholde sig aktivt til samfundsmæssige og politiske faktorer er logisk og naturligt; det samme gør sig gældende for området informationskompetence og bibliotekets vej til integreret undervisning. Tværfaglighed er et nøglebegreb, som fx kræver en større bevidsthed om, hvilke praktiske sammenhænge informationssøgning indgår i hos de studerende. Artiklens konklusion er bl.a. at bibliotekernes undervisning må begynde at definere både sig selv og informationskompetence som en del af en større tværfaglig virkelighed – for derved at give bibliotekets tilbud ny relevans.

Hospitalsuniversiteter og universitetsfusioner

Om dagbladet Børsens forsøg på rangordning af danske universiteter

Af Nils Bredsdorff og Søren Møller

Ville man lave en typologi over plagiater, skulle den omfatte ikke kun direkte afskrift, men også kopiering af for eksempel idéer, plot og struktur eller af romanpersoner og motiver og også eksempelvis genfortællinger eller omskrivninger uden kildeangivelse. Der er altså mange måder at plagiere på.

Nils Bredsdorff
Forskningsbibliotekar, RUB
nb@ruc.dk

Søren Møller
Forskningsbibliotekar, RUB
moller@ruc.dk

For godt to år siden bragte dagbladet Børsen (med hjælp fra DTU's analysesektion) en række artikler, hvor man blandt andet forsøgte at rangordne de danske universiteter ud fra deres produktion af videnskabelige publikationer i 2003.¹

I efteråret 2008 har Børsen (igen med hjælp fra DTUs analyseenhed) gentaget spøgen, bl.a. ud fra citationsmåling for artikler ved hjælp af Web of Science databaserne Science Citation Index (SCI) Social Science Citation Index (SSCI) og med lidt flere raffinementer². Formålet var bl.a. at undersøge effekten af universitetsfusionerne.

I en tidligere artikel i DF Revy har vi behandlet Børsens data fra 2006³, hvor vi, for at gøre arbejdet overkommeligt, kun så på Børsens analyse af de samfundsvidenskabelige forskeres produktion. Ved en omhyggelig gennemgang af posterne viste det sig, at mellem to tredjedele og halvdelen af artiklerne måtte sorteres fra, fordi de hverken var fra samfundsvidenskabelige tidsskrifter, af samfundsforskere eller om samfundsvidenskabelige emner. Forklaringen er den simple, at SSCI indeholder en lang række psykiatriske, gerontologiske og medicinske tidsskrifter. Resultatet af 'rensningen' og den efterfølgende forandring i 'rangordningen' ses i tabel 1.

I stedet for at gentage den samme øvelse på det meget større materiale i Børsens ny rangordning lavede vi i første omgang et hurtigt check på mistanken om, at medicinske artikler fyldte meget i opgørelserne og påvirkede citationsimpacten. Resultatet ses i tabel 2. Men samtidig er det klart, at dette resultat kan kritiseres, fordi universitetshospitalsadressen i en post kan stå sammen med en universitetsadresse fra samme sted og derfor ikke skal udelades.

Tabel 1.
Universiteternes publikationer i 2003, beregnet efter DTU's metoder og med vores korrektioner.

Børsen					Vores korrektion			
Institution	Artikler	Citationer	Impact	Rang	Artikler	Citationer	Impact	Rang
AU	140	733	5,24	1	53	135	2,5	3
KU	190	873	4,59	2	75	181	2,4	4
CBS	47	162	3,45	3	48	177	3,7	1
AAU	50	145	2,90	4	27	44	1,6	5
SDU	78	218	2,79	5	40	79	1,6	6
RUC	17	39	2,29	6	14	40	2,9	2

Tabel 2.
Universiteternes publikationer 2003-07, beregnet efter Børsens/DTU's søgestreng.

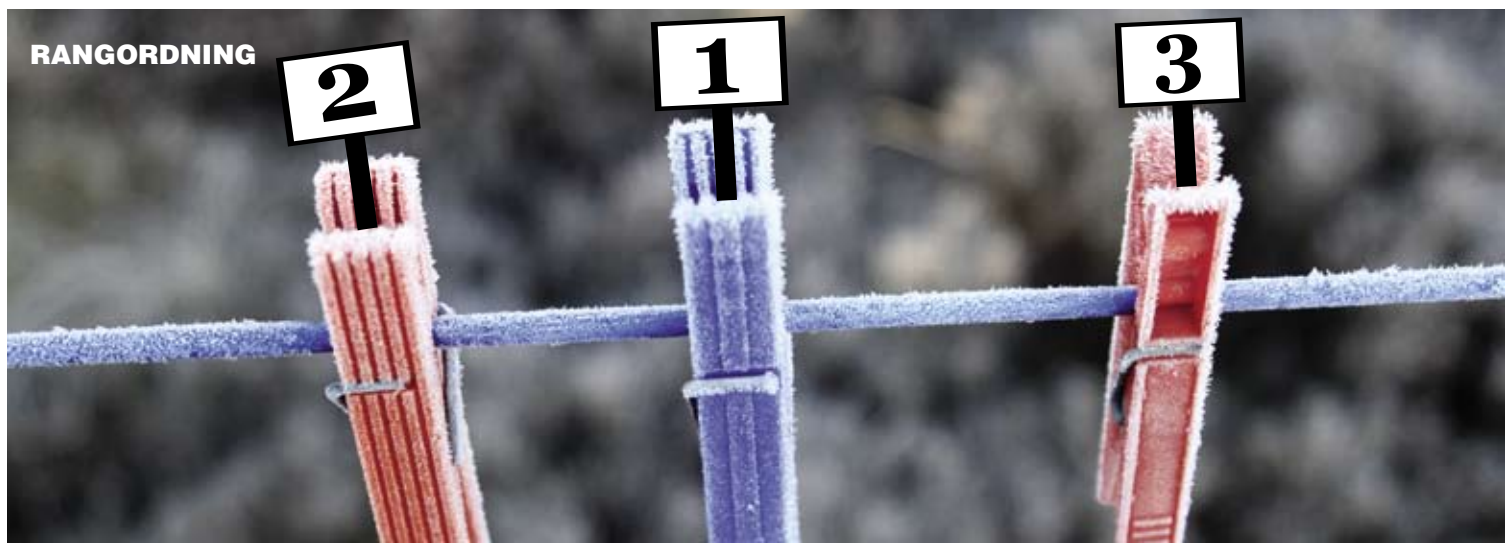
Med hosp	AU	KU	SDU	CBS	AAU	RUC
Artikler	1113	1422	596	329	264	149
Citationer	3079	3876	1407	813	530	249
Impact	2,77	2,73	2,36	2,47	2,01	1,67
Rang	1	2	3	4	5	6
Uden hosp	AU	KU	SDU	CBS	AAU	RUC
Artikler	776	961	444	326	222	138
Citationer	1568	1842	818	811	350	181
Impact	2,02	1,92	1,84	2,49	1,58	1,31
Rang	2	3	4	1	5	6

Hospitalsadresser er søgt således: ad=(hosp or rigshosp)

¹ Børsen, 6. okt., 2006

² Børsen, 26. sept, 2008

³ Leif Hansen, Søren Møller, Bjarne Andersson og Nils Bredsdorff (2006). Citationsanalyse som politisk redskab. I: *DF Revy*, 29(8): 14-17.

RANGORDNING

2

1

3

Vi vil i det følgende undersøge problemet med ikke-samfundsvidenskabelige artikler og artikler fra forskere på universitetshospitaler i SSCI, samt se nærmere på Børsens forsøg på at simulere effekten af universitetsfusionerne.

Universitetshospitalsproblemet

Antallet af artikler fra de enkelte institutioners forskere svinger fra år til år og det samme gælder antagelig også for emners popularitet og dermed hvor let det er at publicere. Derfor er den angivne proportion af ikke samfundsvidenskabelige artikler i vores 2006 undersøgelse usikker, mere end halvdelen i 2003 viste undersøgelsen. Imidlertid er arbejdet med at kontrollere det nye, store antal artikler temmelig omfattende. For at forsøge at finde andre metoder til at vurdere de bibliometriske målinger og for at undersøge samme tidsspand, som Børsen/DTU nu anvender, (2003-2007) foretog vi stikprøveanalyser af de anførte målinger - igen kun for de samfundsvidenskabelige områder og kun for de tre største universiteter. Med andre ord søgte vi en genvej til at screene en SSCI-søgning. Desuden ønskede vi at undersøge det såkaldte universitetshospitalsproblem⁴, som så virkningsfuldt havde meldt sin eksistens i 2006 undersøgelsen. Vi søgte på de af DTU anvendte fusions-adresser, jf. tabel 3, og anvendte samme tidsafgrænsning (2003-2007) for at kunne sammenligne. Desuden har vi for sammenlignelighedens skyld undladt at differentiere mellem publikationstyper. Først genskabte vi DTU's søgning. Herefter kombineredes med adressen (hosp OR rigshosp). Resultatet ses i tabel 3.

Ca. en tredjedel af de 'store' universiteters samfundsvidenskabelige artikler har adresse på et hospital (5). Disse blev gennemgået for rene hosp

Tabel 3. De tre største universiteters artikler i SSCI i perioden 2003-2006.

2003-2007	KU	AU	SDU
1. Antal artikler/DTU	1420	1111	595
2. Antal citationer	3819	3037	1388
3. Antal artikler/NB-SM	1422	1113	596
4. Antal citationer	3858	3081	1410
5. Antal hosp-artikler	461	337	152
6. Antal citationer	2035	1512	592
7. Antal 'rene' hosp af 5.	256	171	44
8. Antal ikke-samf. af 5.*	323 (70%)	246 (73%)	126 (80%)
9. Antal ikke-hosp	961	776	444
10. Antal citationer	1843	1569	818
11. Antal ikke-samf af 9.*	159 (16%)	179 (23%)	178 (40%)
12. Beregnet antal samf.artikler 1.- (7.+11.)*	940	688	367

* Stikprøve 10%

Tabel 4.

Børsen 2008					Korrigeret				
Institution	Antal	Citationer	Impact	Rang	Artikler	Citationer	Impact	Rang	% SAMF
AU	1111	3037	2,73	1	721	1112	1,54	4	64,9
KU	1420	3819	2,69	2	875	1613	1,84	2	61,6
SDU	595	1388	2,33	3	335	604	1,80	3	56,3
CBS	326	727	2,23	4	311	634	2,04	1	95,4
AAU	265	477	1,80	5	187	206	1,10	6	70,6
RUC	149	241	1,62	6	117	160	1,37	5	78,5

⁴ Van Raan 2005: "Very problematic is capturing the medical research of universities, as often only the medical school, and/or the name of the hospital without mentioning the university is indicated.... It is clear that this is not always as simple procedure, as university related hospitals are often autonomous organizations that may have relations with other research institutes ... Again large efforts in cleaning and re-building of the original citation indexes are necessary to solve this problem by proper definition and unification of a specific institution." s. 10⁵. Denne klassiske artikel har været kendt af Børsen/DTU under begge beregningsøvelser. Problemet er end ikke nævnt.

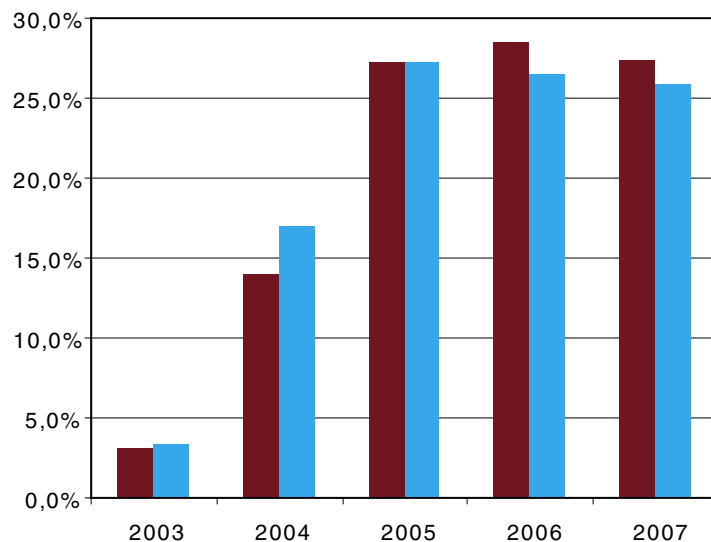
⁵ Van Raan, A.F.J. Challenges in Ranking of Universities. In: N. Liu (ed.). *Proceedings of the First International Conference on World Class Universities*. Shanghai: Shanghai Jiao Tong University Press, 2005.

adresser og mellem 15 og 20 % af universiteter-nes samlede antal har udelukkende sådanne adresser, dvs. tilknytningen til universitetet er klart problematisk (7). Tvivlstilfælde af tilknytning er altid kommet det pågældende universitet til gode. Af hosp-artiklerne er naturligt nok flertallet ikke samfundsvidenskabelige (8), men også blandt ikke-hosp artikler er der artikler uden noget samfundsvidenskabeligt indhold (11), mellem 16 og 40%. Også her skiller SDU sig ud, denne gang ikke fordi SDU har en anden adresseringsstrategi, men fordi vi anvender DTU's adressedefinitioner, fusionsadresserne, hvor SDU tælles sammen med det meget produktive, social-medici-nske Statens Institut for Folkesundhed, der tælles som SDU. Lægges de irrelevante poster sammen og fjernes fra analysen er resultatet, at godt en tredjedel af artiklerne (hhv. 34%, 38% og 38%) i DTU's opgørelse falder udenfor samfundsvidenskaberne (12).

Det ses, at hospitals-artiklerne i gennemsnit har højere antal citationer end resten, dvs. impact factor på hhv 4,4, 4,5 og 3,9 (pkt. 5. og 6.) og at rangordnen derfor ændrer sig ved 'rensning'. Citationsimpacten for det nye korrigerede tal (12) kan ikke beregnes automatisk, da der er tale om stikprøver. Men KU's rangordning (3858/1422) 2,7 ændrer sig til (1843/961) 1,9 (pkt. 3.-4. til 9.-10), AU's fra 2,8 til 2,0 og SDUs fra 2,3 til 1,8, dvs. i nederste halvdel af skalaen og under CBS.

Problemet med hospitalsartiklerne og de ikke-samfundsvidenskabelige artikler kan illustreres uafhængigt af ovenstående undersøgelse ved en alternativ metode. I Børsen artiklen fra 2008⁴ er antal publikationer og citationer for TEK/NAT området og sundhedsområdet fundet i SCI ved at afgrænse søgningerne ud fra ISI's "subject headings", som alle er blevet tilordnet et eller flere af hovedområderne TEK, NAT, SUND og JORD. Ved at søge i SSCI og herefter afgrænse søgningen til kun at omfatte de artikler, som er tilordnet subject headings, som ikke findes på ovenstående liste fås resultatet i tabel 4. Det mest markante resultat hér er, at CBS flytter fra en 4. plads til 1. pladsen, idet kun 15 ud af 326 artikler forsvinder ved korrektionen. For de tre største universiteter er tendensen den samme, som sås ved hospitalskorrektionen; ca. en tredjedel af disse universiteters artikler i SSCI er ikke samfundsvidenskabelige. Dette er det samme som konklusionen i Tabel 3 pkt. 12 og forekommer som en velbegrunnet tommelfingerregel ved vurderingen af kommende rangordninger i samfundsvidenskaberne.

Men hospitalsproblemet er mere omfattende i og med, at universitetshospitalskategorien administreres forskelligt og også påvirker rangordningen inden for andre fagområder, medicinsk teknik, mikrobiologi osv., hvor citationspraksis og artikelproduktion varierer. Vi har søgt at

Figur 1a

Citationer, fordelt på år for artikler udgivet i 2003 af forskere fra RUC (rød) og KU (blå).

Tallene viser med andre ord alene, hvad de fusionerende institutioner hver i sær var i stand til at producere før fusionerne.

klarlægge reglerne for tilknytning, men resultatet er mistrøstigt. I det tekniske grundlag for den kommende bibliometriske forskningsindikator spørger hospitalerne stadig. Hovedstadsregionen har 12-14 hospitaler og dette er et meget stort projekt, som kræver EU-udbud. KU har 5 murstensløse kliniske institutter, som giver særlige problemer. AU har kun registreringsansvar for de institutter, som har en professor ansat (uanset om forskerne er ansat af regionen, universitetet eller 3. part). SDU registrerer kun, hvis forskerne (= lægerne) er SDU-ansat. Den forskellige administrative praksis slår ikke igennem mellem KU og AU, men det kan være tilfældigt.

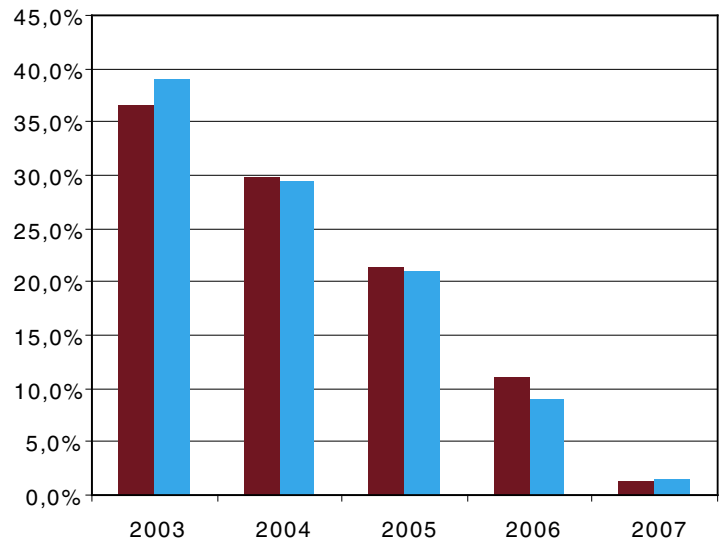
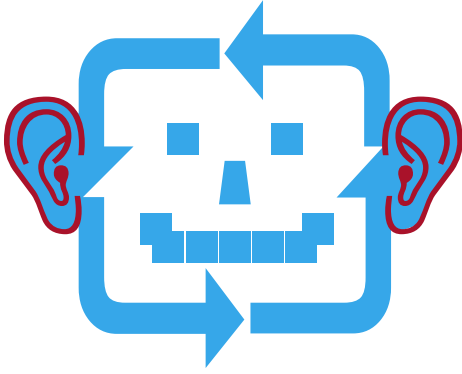
Børsens forsøg på at simulere fusioner

I Børsens undersøgelse anføres det, at tallene kan bruges til at simulere effekten af fusioner mellem universiteter og sektorforskningsinstitutioner. I praksis betyder det, at Børsen har udført analysen på fællesmængden af publikationer udgivet i perioden 2003-2007 fra hver af de grupper af institutioner, der fusionerede 1. januar 2007.

Men efter vores opfattelse siger analysen intet om de effekter, som fusionerne angiveligt skulle give, f.eks. synergieffekter og øgede ressourcer til forskning som følge af stordriftsfordele, men

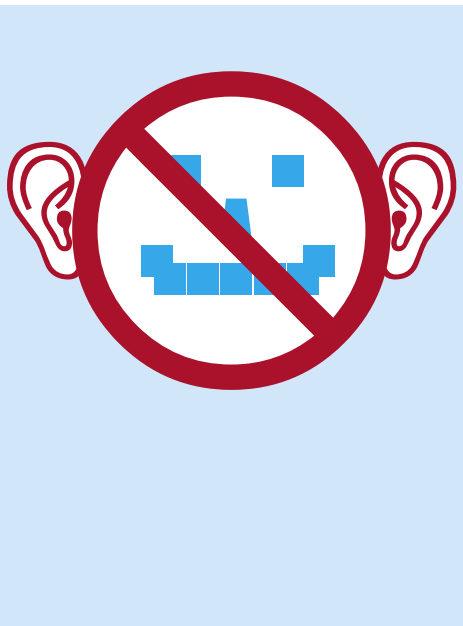
alene hvad institutionerne hver for sig var i stand til at producere i perioden 2003-2007. Desuden betyder den metode Børsen anvender til beregning af impact (Impact = antal citationer/antal dokumenter), at de ældste publikationer vægtes højest: Jo længere tid en videnskabelig artikel har "levet", jo større er sandsynligheden for at den er blevet citeret. Dette ses tydeligt i figurerne 1a og 1b, som er baseret på SCI data for KU og RUC (det største og det mindste af de seks universiteter). Figur 1a viser antallet af citationer til publikationer fra 2003 fordelt på år. Antallet af citationer når først det maksimale i 2005-2006. I figur 1b er vist impact (som procent) beregnet for de individuelle år. Publikationer fra 2003 har haft længst tid til at kumulere citationer og vægter derfor mest, mens publikationer fra 2007 kun har nået at samle 1-2% af det samlede antal citationer. Tallene viser med andre ord alene, hvad de fusionerende institutioner hver i sær var i stand til at producere før fusionerne.

⁴ Børsen, 26. sept, 2008

Figur 1b
 Procent impact, fordelt på udgivelsesår for artikler udgivet af forskere på RUC (rød) og på KU (blå) og citeret i perioden 2003-2007.

Men hospitalsproblemet er mere omfattende i og med, at universitetshospitalskategorien administreres forskelligt og også påvirker rangordningen inden for andre fagområder, medicinsk teknik, mikrobiologi osv., hvor citationspraksis og artikelproduktion varierer.

Konklusioner

På baggrund af ovenstående analyser finder vi det forsvarligt at drage følgende konklusioner:

- Det er ikke muligt at rangordne universiteternes samfundsvidenskabelige hovedområder på baggrund af data fra SSCI, fordi databasens emneafgrænsning langt fra er i overensstemmelse med de danske universiteters afgrænsning af de samfundsvidenskabelige hovedområder og fordi databasen indeholder et stort antal medicinske artikler.

- Registrering af artikler fra universitetshospitaler er ikke kun et problem i ISI's databaser, men vil også vise sig som et problem i den kommende bibliometriske forskningsindikator.
- Den valgte metode er tilbageskuende og kan derfor ikke vise effekter af fusionerne.

Tak

Vi vil gerne takke Søren Find, DTU's analyseenhed, for at stille de anvendte adressesøgestrengte og de anvendte tilordninger af ISI subject headings til rådighed.

Universitetsranglister: Citationer og manipulationer

Af Nils Bredsdorff og Leif Hansen

Børsen og DTU's analyseafdeling har gjort det igen. For to år siden forsøgte de sig med en ranking af universiteterne. Trods påvisning af den tvivlsomme metode og behandling af tallene afviste Børsen at bringe en kommentar, og da kritikken blev bragt i DF Revy undlod DTU's såkaldte analyseafdeling at kommentere kritikken, men forsøgte i første omgang blot at få standset en kras formuleret Baglinje i DF Revy. Nu gentages spindet.

Nils Bredsdorff
Forskningsbibliotekar, RUB
nb@ruc.dk

Leif Hansen
Chefkonsulent, CBS Library
lh.lib@cbs.dk

Da vi skrev vores artikel for 2 år siden, var vi i tvivl, om talmanipulationerne var udtryk for talentløshed eller bevidst svindel (DF Revy nr. 8, december 2006). Det bliver stadig vanskeligere at opretholde den tvivl.

I den store artikel i Børsen d. 26. september 2008 slås det fast med mange fantasifulde tabeller baseret på talmateriale leveret af en analyseafdeling på DTU, ViTi, at DTU bare er bedst, efterfulgt af Syddansk Universitet (SDU), Århus Universitet (AU) og Københavns Universitet (KU). Sagt kort, er det en gentagelse af det fagligt underlødige nummer fra forrige år. Der er tale om tvivlsomme og forkerte tal ganget med selvopfundne vægte efter uigen-nemsi gte procedurer, som munder ud i håndfaste konklusioner om kvalitet, fordelene ved fusionerne og forskellene mellem universiteterne – og en fremhævelse af DTU's særstilling i den internationale forskning.

Formanden for Rektorkollegiet/Danske universiteter, Jens Oddershede, der er rektor på SDU var først glad for målingerne og gav dem sin velsignelse; senere gik det op for ham, at han var blevet snydt og han blev så ret sur og advarede "alle mod at bruge disse tal". I artiklen optræder DTU's rektor Lars Pallesen endvidere som begejstret tolker af tallene produceret af hans eget universitet. Ålborg universitets rektor, Finn Kjærdsdam, kalder i Forskerforum præcist tallene for hjemmelavede.

Men erfaringerne fra sidste år er, at det tvivlsomme resultat på basis af hjemmelavede tal og spindet omkring det bliver stående trods al kritik. Derfor tvinges vi til at fremture. Der er ingen forældelsesfrist på fagligt plat.

Den kendte sociolog Ralf Hemmingsen

Der er ingen tvivl om, at artiklen kom, fordi der var forhandlinger om fordelingen af basismidlerne til forskning. Som rektor Pallesen siger, så må politikerne give pengene til de bedste. I forvejen ligger DTU i særklasse bedst med 3 studerende pr. VIP mod alle andres 9-19 studerende pr. VIP.

En hurtig gennemgang, da den offentlige ståhej om sagen var størst, af DTU/Børsens nye behandling af forskernes internationale gennemslagskraft

udtrykt i citationsimpact – efter samme retningslinier som sidste gang vi foretog en sådan gennemgang, viste, at omkring 400 af KU's omkring 1400 samfundsvidenskabelige artikler har adresse på Rigshospitalet eller andre såkaldte universitetshospitaler, at størsteparten af de artikler, der er meget citeret, ikke har adresse på KU og at de repræsenterer mere end halvdelen af KU's citationer. (Se artiklen om hospitalsuniversiteterne, s. 4 ff). Langt de fleste har intet med samfundsvidenskab at gøre. Således er KU's rektor, Ralf Hemmingsen, pludselig blevet samfundsvidenskabsmand med en snes psykiatriske artikler, og den samme skæbne er overgået den kendte N. E. Skakkebæk (der forsker i drenges faldende sædkvalitet) med tre artikler, hvoraf én bærer 100 citationer i perioden, svarende til 2.5% af KU's samlede samfundsvidenskabelige citationer. Et enkelt opslag i KU's øvrige over 1000 'rensede' tidsskriftsartikler ville få alarmklokkerne til at ringe hos selv den yngste bachelorstuderende på Biblioteksskolen. Den næstnyeste artikel er fra *Journal of Neuroscience* og hedder: "Is the prefrontal cortex necessary for establishing cognitive sets?" En anden af de nyeste KU artikler på den rensede liste bærer titlen: "A critical review of fear tests used on cattle, pigs, sheep, poultry and horses" fra *Physiology & Behavior*. En umiddelbar sammentælling giver mere en 100 medicinske eller psykiatriske artikler af den type. Producenterne af tabellerne ved dette og ved, at KU's placering på ranglisten vil skifte til en bundplacering,

I beregningen af citationsimpact og dermed ranking på dette felt indgår de samme fantasital for AU og SDU. Det er derfor helt afgørende for rankingen, at produktionen ved universitetshospitalerne tælles med, og at en stor mængde sundhedsvidenskabelige artikler medregnes under samfundsvidenskab. Det sætter hospitalsuniversiteterne i særklasse og gør det helt nødvendigt at afklare 'hospitalsproblemet'. Årsagen til miseren er formentlig ikke kun ond vilje, men at visse medicinske discipliner er medtaget i SSCI, den database, som DTU har baseret sit talmateriale på, og at man ikke har gjort sig den ulejlighed at sortere i materialet, så man var sikker på, at det var sammenlignelige tal, man arbejdede med. Tabellerne er ren statistisk

Det er derfor helt afgørende for rankingen, at produktionen ved universitetshospitalerne tælles med, og at en stor mængde sundhedsvidenskabelige artikler medregnes under samfundsvidenskab. Det sætter hospitalsuniversiteterne i særklasse og gør det helt nødvendigt at afklare 'hospitalsproblemet'.

Men i det store perspektiv er det mest problematiske, at rektorerne for de 'store' universiteter, der fik det formelt korrekte, første resultat forelagt, ikke protesterede mod den slags uvidenskabeligt humbug. DTU kunne ingenting foretage sig uden støtte fra de store universiteter.

plat. Udsendt af et universitet nærmer det sig betænkeligt videnskabelig uredelighed. Rektor Pallesens fortolkninger af tallene, herunder at de skulle vise, at fusioner mellem universiteter er godt, kommenteres underdrejet af bestyrelsesformand Anders Knutsen fra CBS: "Hvis man kan udtale sig om fusionernes berettigelse eller det modsatte ud fra de data, jeg har set, så har man overnaturlige evner, som jeg ikke er i besiddelse af, eller også har man en slet skjult agenda."

En opskrift på politisk anvendelse af rankinganalyser

Om de øvrige indikatorer er kun lidt at sige, da der ikke er argumenteret for deres relevans, ikke redegjort for deres beregning. Men da DTU/Børsen har tildelt citationsanalyserne den største vægt, skal vi opholde os lidt ved dem. Ifølge artiklen i Børsen har man angiveligt forsøgt at "løse" problemet med at sammenligne forskellige fagområder ved at bruge "det enkelte universitets bedste placering". Og da der deles 8 point ud til den bedste, 7 til næstbedste osv. så skal DTU naturligvis have 5 point (svarende til en 4. plads) for deres placering på TEK/NAT listen. Hvis man ganger det med 40%, som er indikatorens vægt, får man 2,0 point, som det fremgår af tabellen.

Denne beregningsmetode ville imidlertid give SDU $8 \times 40\% = 3,2$ point for deres førsteplads indenfor TEK/NAT (eller for den sags skyld indenfor SUND). Men når man kigger på tabellen får de kun 1,9!

Forklaring på dette følger, men først: Hvis denne beregningsmetode var blevet fulgt for alle universiteter, ville rækkefølgen i den samlede ranking være blevet: 1) SDU; 2 & 3) KU og DTU 4) AU og dernæst AAU, CBS, RUC og ITU. Denne rækkefølge fremgår i øvrigt også af en tabel, som DTU/ViTI i første omgang sendte til Børsen.

Imidlertid besluttede man at ændre beregningsformlen for indikatoren for citationsimpact. Af materiale sendt til Rektorkollegiet fremgår det, at man i den endelige udgave af modellen har valgt følgende: Da der kun er 7 universiteter indenfor TEK/NAT tildeles de fra 7 til 1 point; indenfor SUND er det 3 til 1 point og indenfor SAM er det 6 til 1 point. Det enkelte universitets samlede pointtal divideres så med 3, 2 eller 1 alt efter hvor mange lister, man optræder på og ganges endelig med 40% for at få delresultatet.

Det er de resultater, man kan se i deltabel 6 i artiklen¹ – bortset fra, at man ikke fik rettet udregningen af DTU, der jo nu kun skulle have 4 point for sin fjerdeplads på 7-skalaen og dermed 1,6 point til det samlede resultat (der er ligeledes også en regnefejl for ITU, der kun skulle have haft 0,4 point på denne indikator).

Og nu kommer så det spændende: det er dobbelt så godt at ligge nr. 1 indenfor SAM som indenfor SUND og faktisk mere end dobbelt så godt at ligge nr. 1 indenfor TEK/NAT som indenfor SUND. Ja, det er faktisk bedre at ligge nr. 4 indenfor TEK/NAT end nr. 1 indenfor SUND. Og samtidig betyder denne beregning så, at DTU ender på førstepladsen. Sådan!

Dette kan næppe være resultat af blot og bar amatørisme, men hvis det skyldes amatørisme, så er der brug for et besøg hos en TEK/NAT kollega f.eks. en matematiker eller statistiker på KU.

Er der ingen grænser for hvad fagfolk vil lægge navn til?

Man kunne hævde, at der er tale om teknikaliteter og petitesser og at det er at skyde spurve med kanoner endnu engang at kritisere DTU's analyseafdeling for faglig inkompetence og tvivlsomme hensigter. Men dels har teknikaliteterne en ubehagelig retning, idet de forsøger at give faglig, statistisk støtte til at yde flere bevillinger til dem, der klarer sig bedst, in casu selvfølgelig først og fremmest DTU. Dels udtrykker selve rankingmodellen en opfattelse af, at man kan måle universiteternes kvalitet på denne måde, der risikerer at påvirke universiteternes adfærd skadeligt.

- Måler den eneste troværdige af de anvendte indikator, studenter/lærerratioen faktisk kvalitet, som Børsens 2 siders overskrift påstår, eller måler den ikke primært økonomisk formåen og i dette tilfælde den kendte skævhed mellem universiteternes forskningsbevillinger?
- Udtrykker internationale sampublicationer kvalitet eller kendte publikationsmønstre, og hvorfor er de eftertragtelssværdige?
- Er antallet af udenlandske studenter - på alle niveauer, udtryk for kvalitet eller en besværlig belastning eller måske blot rejsegælde?
- Kan man overhovedet sammenligne monofakultære med multifakultære universiteter?
- Kan man lave en ranking, hvori det samlede antal af studerende indgår i 2 af 6 parametre og så udelade det største fagområde, humaniora, fra den parameter, der vejer mest (citationsimpact)? Kan humaniora forsvinde uden bare en enkelt kommentar?
- Og er der ikke netop for universitetsfolk en forpligtelse til at inddrage nyeste viden og forskning i deres udspil overfor politikerne?

Al ny forskning viser at generel universitetsranking er populistisk-journalistisk vås, at man med omhyggeligt udarbejdede modeller muligvis kan sammenligne og ranke enkelte fagområder, og at ubearbejdede citationsmålinger i bogstaveligste forstand er meningsløse som indikator for kvalitet. Peter Ingwersen fra Danmarks Biblioteksskole, bruger allerede nu DTU's arbejde som skrækkesejpe i sin undervisning og kalder det Amatørvidenskabens score card¹. Han er en meget venlig mand.

Men i det store perspektiv er det mest problematiske, at rektorerne for de 'store' universiteter, der fik det formelt korrekte, første resultat forelagt, ikke protesterede mod den slags uvidenskabeligt humbug. DTU kunne ingenting foretage sig uden støtte fra de store universiteter. Og man får nemt det indtryk, at målet helliger midlet: det drejer sig om at forhindre, at den politiske velvilje overfor en omfordeling af basismidlerne til fordel for AAU, CBS og RUC, som kom frem på AC konferencen d. 24. september 2008, skal udmønte sig. Det er det modellen, statistikken og spindet skal bruges til: at løbe om hjørner med politikerne.

¹ Børsen, 26. september 2008

² <http://professorvalde.blogspot.com/2008/10/amatrvidenskabens-score-card.html> (lokaliseret 2.1. 2009).

Basismidler i konkurrence, Globaliseringsmidlerne og Børsens University Scorecard – en FAQ

Af Ditte Schjødt Jensen

Den danske forskningsindikator – basismidler i konkurrence Hvorfor tale om evalueringer og konkurrence om basismidler?

Ditte Schjødt Jensen
Udviklingskonsulent, ASB
disj@asb.dk

Regeringen tilsluttede sig i 1999 Bologna-aftalen, hvor de enkelte EU-lande bl.a. forpligter sig til at øge bevillingerne til forskning til 1 % af BNP indtil 2010. I forbindelse med *Velfærdsforliget* blev der etableret en pulje, der bl.a. skulle anvendes til at imødekomme denne forpligtelse¹ – *Globaliseringspuljen*.

Den oprindelige aftale om udmøntningen af globaliseringsmidlerne blev i efteråret 2008 bekræftet. Dette betyder i praksis at de danske universiteter tilsammen yderligere får tilført mere end 3 milliarder kroner i basismidler i perioden 2009-2012².

Med de øgede bevillinger til forskning følger et ønske om at se midlerne blive brugt på den bedst mulige måde. Allerede i 2004 anbefalede Danmarks Forskningspolitiske Råd, at der blev arbejdet med et øget fokus på forskningskvalitet. Nogen vil måske kunne erindre *Kernefeltprojektet*, der var det første spadestik på vejen til at kigge på en anvendelig metode³.

Hvordan hænger det sammen med den Norske model?

Kernefeltprojektet inddrog traditionelle forskningsmålingsindikatorer fra naturvidenskab som f.eks. citationer. Projektet skabte stor debat i forskningsverdenen og blev bl.a. anklaget for

at forsøge at trække en generel model ned over alle forskningsområder. Især var anvendelsen af citationer et af de store diskussionspunkter⁴.

Den såkaldte *Norske Model*, der er udført af Universitets- og Høgskolerådet i samarbejde med det norske uddannelses- og forskningsministerium, er resultatet af Norges arbejde for en alternativ forskningsfinansieringsmetode. Modellen tager udgangspunkt i publikationsforskellene mellem fagområder og vælger kategorisk at undlade inddragelsen af citationer. Derimod inddrages publikationer, da det antages at være et samlet formål for forskningen at formidle resultater via publikationer⁵. Jesper W. Schneider, der er lektor på Danmarks Biblioteksskole og konsulent for Forsknings- og Innovationsstyrelsen beskriver kort den *Norske Model* således: "*Grundstenen i den norske model er en publikationsdatabase, der omfatter godt 800 forlag og knap 17.000 videnskabelige tidsskrifter. Hvis forskerne bidrager med bøger eller artikler til denne liste, opnår de points*".⁶

Hvad er det norske i det danske?

På regeringens foranledning har Forsknings- og Innovationsstyrelsen siden efteråret 2007 arbejdet på en bibliometrisk indikator, der på sigt skal være én indikator blandt flere til at fordele de

øgede basismidler til universiteterne. Der er dog endnu ingen konkret aftale om at anvende en resultatbaseret fordelingsnøgle: "*Der er enighed om, at tilvæksten i basismidler til universiteterne i 2009 fordeles efter den kendte fordelingsnøgle 50-40-10. Partierne noterer sig, at regeringen vil fremlægge et forslag til en ny fordelingsnøgle fra 2010. Dette forslag er udgangspunktet for de drøftelser med partierne bag globaliseringsaftalen, der indledes i foråret 2009, når den bibliometriske indikator foreligger*".⁷

Det er intentionen, at indikatorerne i den nye fordelingsnøgle skal forholde sig til tre overordnede linjer: forskning, uddannelse og vidensspredning.⁸

Den bibliometriske indikator er p.t. den indikator, der er arbejdet mest med. Ligheden med den *Norske Model* er stor, da metoden principielt er den samme. Der er nedsat en række udvalg, der har til formål at undersøge de danske forhold og tilpasse modellen hertil. Samtidig er der udpeget 68 faggrupper, der skal repræsentere deres forskningsfelter i udarbejdelsen af en samlet liste over tidsskrifter og forlag, som danske forskere publicerer i. Listerne blev udarbejdet for de enkelte faggrupper i efteråret 2008, og faggrupperne har dernæst indsendt deres anbefalinger til en gruppering af tidsskrifterne i to niveauer, der skal

¹ Se f.eks. publikationen "*Aftale om udmøntning af globaliseringspuljen – Opfølgning på velfærdsaftalen – Opfølgning på aftale om fremtidig indvandring*" fra november 2006. www.fm.dk

² Se aftalen mellem Folketingets partier på Videnskabsministeriets hjemmeside: <http://vtu.dk/lovstof/politiske-aftaler/aftale-fordeling-globaliseringsmidlerne-forskning-udvikling-2008>

³ Læs om Kernefeltprojektet i Danmarks Forskningspolitiske Råds årsrapport fra 2005: "*Forskningspolitiske udfordringer – Identifikation af kernefelter i dansk forskning*". www.vtu.dk

⁴ Se f.eks. Sandal, Solveig Bach; Schjødt Jensen, Ditte & Schneider, Jesper W. (2006). Identificering af kernefelter i dansk forskning - et kritisk blik på metoden bag. *DF Revy*, 29(6), 10-13.

⁵ Den norske rapport *Vekt på forskning*, kan downloades her: www.uhr.no/forskning/publisering/utvalget/sentrale_dokumenter, hvor der også findes en engelsk oversættelse.

⁶ Schneider, Jesper W. (2008) I Norge tæller man publikationer. *BiblioteksskoleNyt*, 24(2), 12

⁷ Fra aftalen om fordelingen af globaliseringsmidlerne: <http://vtu.dk/lovstof/politiske-aftaler/aftale-fordeling-globaliseringsmidlerne-forskning-udvikling-2008> Begrebet 50-40-10 henviser til den nuværende model, hvor 50 % af midlerne fordeles efter studenter-årsværk (STÅ), 40 % efter eksterne forskningsindtægter og 10 % efter antallet af Ph.D'er

⁸ Læs mere på Universitets- og Bygningsstyrelsen hjemmeside: www.ubst.dk/institutioner-og-okonomi/finansiering/basismidler-efter-kvalitet, hvor det også er muligt at downloade slutrapporterne for de enkelte indikator-arbejdsgrupper.

Publikationstype	Niveau 1	Niveau 2
Videnskabelige monografier	5	8
Videnskabelige artikler i tidsskrifter (periodika og serier)	1	3
Videnskabelige artikler i antologiserie med ISSNnummer	1	3
Videnskabelige artikler i antologier	0,5	2
Ph.d.-afhandlinger		2
Doktorafhandlinger		5
Patenter		1

give forskellige point. *Niveau 1* repræsenterer det ”almindelige niveau” og *Niveau 2* henviser til publikationskanaler, der er sværere at publicere i. Listerne er ikke offentliggjorte.

Hvad er det nu, der skal måles på?

Grundlæggende måler modellen antallet af publikationer fra hvert universitet, ganget med et bestemt antal point alt efter publikationstype og niveau (se tabel ovenfor).

Tidsskrifterne og forlagene er medtaget, hvis de har en dokumenteret tradition for fagfællebedømmelse/peer review og hvis de ikke er lokale. Udvælgelsen af publikationstyper, tidsskrifter og forlag, samt kategoriseringen af disse har været et større arbejde, der har genereret meget diskussion. Bl.a. har der været diskussion om fortolkningen af begrebet fagfællebedømmelse og definitionen af lokale publikationskanaler.⁹

Hvad er de første erfaringer fra Norge?

Da den danske bibliometriske indikator i hovedtræk er den samme som den *Norske Model*, er det interessant at se Norges erfaringer siden 2006, hvor modellen første gang blev anvendt til ressourceallokering.

Norge har i perioden oplevet en positiv vækst i antallet af publikationer – især i internationale tidsskrifter. Tilførslen af ekstra midler i forbindelse med indførslen af fordelingsmetoden har på den ene side givet større råderum, samtidig med at der er kommet øget fokus på forskningspublicering, hvor der er større incitament til at publicere i internationale kvalitetstidsskrifter.¹⁰ Som sidegevinst er forskningsregistreringen blevet mærkbart forbedret, hvilket på sigt giver øget synlighed for forskningen.

Børsens University Scorecard

Hvad blev der målt på?

Børsens University Scorecard rangordnede universiteterne efter seks forskellige indikatorer:

1. Universiteternes placering på henholdsvis THES og Shanghai (kilde: Times Higher Educational Supplement og Shanghai Jiao Thong): 5 pct.
2. Antal studerende pr. VIP (kilde: Danske Universiteter): 10 pct.
3. Andelen af internationale VIP (Kilde: Top-universities.com): 15 pct.
4. Andelen af internationale studerende (kilde: Danske Universiteter): 15 pct.
5. Universiteternes internationale samarbejde (kilde: Thomson Reuters, Web of Science): 15 pct.
6. Tek/nat, sund og samf publikationer, citationer og impact (kilde: Thomson Reuters, Web of Science): 40 pct.¹¹

Børsens University Scorecard et tænkt som en dansk pendant til de prestigefyldte universitetsranglister, THE-QS (tidligere THES) og Shanghai.¹²

Alle ranglister har deres ulemper - bl.a. fordi det er svært at kvantificere indikatorerne til tal, hvor man logisk kan sige, at 2 er dobbelt så godt som 1. Rækkefølgen på ranglisterne kan derfor ikke fortolkes som endegyldig. THE-QS har f.eks. en indikator for omdømme, hvor direktører i internationale virksomheder skal nævne hvilket universitet, de helst vil ansætte kandidater fra. Det kan være svært at vurdere, om det er dobbelt så godt at være nævnt på denne måde 20 end 10 gange, da indikatoren som udgangspunkt er kvalitativ. De internationale ranglister har dog så mange år på bagen, at de ofte bliver anset som business-as-usual, og publiceringen af disse skaber sjældent den store debat ... altså, med mindre man pludselig rykker tilbage i forhold til sidst...

Hvorfor al den palaver?

Børsens metode var ikke gennemprøvet og resultaterne var desuden behæftet med fejl. Læs bl.a. kritikken i dette nummer af DF Revy, hvor hhv. Niels Bredsdorff og Leif Hansen gennemgår

Børsens ranglister for ”regnefejl” og de politiske konsekvenser af disse (se side 8), og hvor Niels Bredsdorff sammen med Søren Møller desuden kigger på metodens begrænsninger (se side 4).

Når debatten blev så stor, hænger det især sammen med, at Folketinget stod overfor forhandlingerne om udmøntningen af Globaliseringspuljen: Hvor meget skulle indgå i universiteternes basismidler, og skulle disse fordeles på samme måde som hidtil, eller var der opbakning for en konkurrencemodell?

Samtidig kom Børsen med sit udspil til at ligge i forlængelse af en lignende artikelserie fra 2006, der også dengang skabte debat. Kritikken gik især på metoden og de politiske intentioner med serien, foruden de kategoriske fortolkninger af analyserne, der udpegede enkelte universiteter til at være ”klassens tabere”.¹³

Og hvordan hænger det sammen med basismidlerne og Globaliseringspuljen?

Reelt hænger det ikke sammen, men man kan sige at Børsens University Scorecard blev publiceret midt i en i forvejen betændt diskussion om konkurrenceudsatte basismidler. Diskussionen var især ophedet i forhold til den bibliometriske indikator opbygning og anvendelse, og Børsens University Scorecard kunne let fortolkes som et indspark i debatten.

Hvis du vil vide mere

Læs mere om arbejdet med de danske forskningsindikatorer på Universitets- og Bygningsstyrelsens hjemmeside: www.ubst.dk/institutioner-og-okonomi/finansiering/basismidler-efter-kvalitet.

Læs mere om den bibliometriske forskningsindikator på Forsknings- og Innovationsstyrelsens detaljerede og informative hjemmeside: <http://fi.dk/site/forside/forskning/den-bibliometriske-forskningsindikator>

Bloggen Forskningsfrihed (<http://professorvalde.blogspot.com/>), der administreres af Claus Emmeche (lektor og leder af Center for Naturfilosofi og Videnskabsstudier, Københavns Universitet), giver desuden et godt overblik over debatten omkring basismidlerne. Bloggen indeholder både klip fra de danske medier, samt debatindlæg og kommentarer fra en bred vifte af forskere.

⁹ Læs mere om indikatoren på Forsknings- og Innovationsstyrelsens hjemmeside: <http://fi.dk/forskning/den-bibliometriske-forskningsindikator>, hvor det bl.a. er muligt at downloade et samlet notat over den bibliometriske indikator, som giver et udmærket overblik over processen.

¹⁰ Sivertsen, Gunnar (2008). Vækst i norsk forskning. *Forskningspolitik* 3/2008, 20-21.

¹¹ Citat fra Tholstrup, Susanne (2008). Store forskelle på universiteternes kvalitet. *Børsen*, fredag d. 26. september, 2-4.

¹² THE-QS: www.topuniversities.com/worlduniversity-rankings/ Shanghai: www.arwu.org/

¹³ Tholstrup, Susanne (2006). Handelshøjskoler i oprør. *Børsen: Executive*, fredag d. 13. oktober, 4

Tholstrup, Susanne (2006). DEBAT: Danske universiteternes internationale gennemslagskraft: Pære-æblesammenligning i Børsen Executive-analyse, *Børsen*, mandag d. 9. oktober, 2

Tholstrup, Susanne (2006). Universiteter mangler gennemslagskraft, *Børsen: Executive*, fredag d. 29. september, 2-3

Tholstrup, Susanne (2006). Metode med begrænsninger, *Børsen: Executive*, fredag d. 29. september, 3

Tholstrup, Susanne (2006). Slut med at lede universiteter i blinde, *Børsen: Executive*, fredag d. 22. september, 2-3

Danske biblioteker i WorldCat

3 indlæg om danske bibliotekers fremtidige samarbejde med OCLC og biblioteksbasen WorldCat
– katalogdata, søge- og verificeringsmuligheder samt fjernlån

01 Danske biblioteker i WorldCat

Af Leif Andresen
Specialkonsulent
Styrelsen for Bibliotek og Medier
LEA@bibliotekogmedier.dk

Efter en række indledende sonderinger med OCLC nedsatte Biblioteksstyrelsen sammen med Statsbiblioteket og Dansk BiblioteksCenter en arbejdsgruppe om WorldCat i august 2007 med følgende sammensætning: Helle Brink (Statsbiblioteket), Per Mogens Petersen (Dansk BiblioteksCenter) og Leif Andresen (Styrelsen for Bibliotek og Medier). Denne arbejdsgruppe forberedte projektet *Danske biblioteker i WorldCat*, som i april 2008 blev godkendt af DEFF styregruppen.

Med projektet er sket en vurdering og forbedrelse af et nærmere samarbejde mellem danske biblioteker og med OCLC om biblioteksbasen WorldCat. Ideen er både at sikre danske fordele og samtidig, at Danmark deltager aktivt i internationalt samarbejde. Forskningsbibliotekerne vil få mulighed for at blive materialeleverandører til udenlandske biblioteker og dermed etablere udbyggede samarbejdsrelationer. Fordele og ulemper ved at bruge WorldCat til katalogiseringsgenbrug er blevet undersøgt og de tekniske aspekter af dataeksport er ved at blive klarlagt. Scenarier for danske og udenlandske slutbrugere og biblioteker er belyst og snitflader WorldCat/bibliotek.dk og/eller WorldCat/danske biblioteker er forberedt. Resultatet er en rapport som skal danne baggrund for stillingtagen til samarbejde med OCLC om WorldCat.

WorldCat er blevet til en verdensdækkende katalog og er nu meget mere end en USA-baseret fælleskatalog – hvilket også kan ses af det forhold, at der siden maj 2008 har været under 50% engelske titler i WorldCat. Der er over 110 mio. poster og næsten 1,3 mia. lokaliseringer med bidrag fra mere end 9.000 biblioteker. WorldCat er under stadig udvidelse. Sidste større nyhed er en aftale med det franske nationalbibliotek med over 13 mio. bibliografiske poster, som i sagens natur vil forbedre dækningen af fransk litteratur. WorldCat drives af OCLC, der fra en start som fælleskatalog for Ohio er blevet en global organisation. OCLC er en slags selvejende institution. Der er tale om en forretning, men der opereres med medlemmer og brugerorganisation – og der udbetales ikke udbytte.

WorldCat har et samarbejde med Google, Yahoo m.fl. med henblik på at sikre, at bibliotekerne bliver eksponeret i disse tjenester med viderestilling til WorldCat. Så et samarbejde med WorldCat vil også være medvirkende til at eksportere materialer i danske biblioteker i Google mv.

WorldCat er blevet til en verdensdækkende katalog og er nu meget mere end en USA-baseret fælleskatalog – hvilket også kan ses af det forhold, at der siden maj 2008 har været under 50% engelske titler i WorldCat.

Formålet med at få poster fra danske biblioteker placeret i WorldCat er flersidigt:

- Give adgang til genbrug af katalogiseringer fra andet end Library of Congress og British Library.
- Øge den internationale synlighed af den danske kulturarv, som den afspejles i danske bibliotekers bestand og med Statsbiblioteket som leverandør af danske materialer.
- Sikre at danske brugere af WorldCat ledes til danske biblioteker, når det fundne materiale findes på et dansk bibliotek - eller at et dansk bibliotek giver adgang til e-ressourcer.
- Lade de danske biblioteker, der måtte ønske det, blive leverandører af udlånsmateriale til udenlandske biblioteker og dermed udbygge internationale partnerskaber.
- Arbejde mod konsolidering af nationale biblioteksløsninger som en del af en international infrastruktur.
- Sikre mulighed for at danske biblioteker kan bruge faciliteter udviklet af OCLC.

Der er defineret fem delprojekter

1. WorldCat som katalogiseringskilde: Vurdering af i hvilket omfang WorldCat som kilde til genbrugskatalogiseringer kan give et bedre datagrundlag for danske biblioteker. Der er gennemført en omfattende afprøvning af otte biblioteker (fire folke- og fire forskningsbiblioteker), som viser, at WorldCat som den primære genbrugskilde vil være et skridt fremad. Det er naturligvis forskelligt fra bibliotek til bibliotek, men sammenlagt er der tale om et væsentligt fald i materiale, hvor der ikke er mulighed for genbrugskatalogisering. Der er ligeledes en lang række forhold, som skal afklares og detaljer, som kan forbedres. Men set under et: der er god grund til at foretage et paradigmeskifte. (Se Per Mogens Petersens indlæg, side 13).

2. Danske biblioteker i WorldCat's biblioteksregister: Der er foretaget en gennemgang af OCLC's krav til WorldCat's biblioteksregister samt en vurdering af, hvad der skal ændres eller tilføjes i VIP-basen. Med nogle få justeringer i VIP vil vi kunne eksportere data, således at registreringen af danske biblioteker i WorldCat Registry bliver vedligeholdt og dækkende – og på den måde eksponere danske biblioteker i det mest omfattende biblioteksregister.

3. Eksport af dansk beholdning: Forberedelse af eksport af danske beholdningsoplysninger til WorldCat. Her er vejen forberedt, idet DBC i nogle år har konverteret poster fra Danmarks Pædagogiske Bibliotek til upload i WorldCat. Der er naturligvis et par yderligere udfordringer med den samlede danske beholdning, men der er tale om en opgave og ikke et egentligt udviklingsprojekt.

4. Mødet med brugeren: Brugere af de forskellige (den professionelle og den åbne adgang) WorldCat brugergrænseflader samt af WorldCat data i Google, Yahoo m.v. skal have forskellige forløb alt efter grænseflade og tilhørsforhold til Danmark. De forskellige scenarier er analyseret og der er opstillet scenarier for skærm billeder og funktioner. I dette projekt er også indgået spørgsmålet om hvilke biblioteker, der ønsker at blive leverandører af udlånsmateriale til udenlandske biblioteker. (Se Helle Brinks indlæg, side 14).

5. Dansk mapping til WorldCat emnemarkering: En vigtig feature i WorldCat er et redskab til sammenligning af beholdning (Collection Analysis). Det forudsætter, at danske poster kan få en WorldCat emnemarkering. Derfor er der blevet forberedt en integration af generel emneregistrering i WorldCat's mapping af dansk klassifikation til WorldCat's "3-cifret-Dewey".

Der er gennemført to workshops

Den 1. oktober 2008 om rollen som leverandør til udenlandske biblioteker og om rapporten fra undergruppen om Mødet med brugeren. Og den 24. oktober 2008 om WorldCat som katalogiseringskilde samt om, hvordan danske poster får en overordnet emnemarkering i WorldCat.

Efter de to workshops og tre bibliotekers vurdering af delrapporterne er styregruppen for projektet nu i gang med at afslutte den endelige rapport, som derfor kan forventes sidst i 2008. Styregruppen består af de samme personer som den i indledningen nævnte arbejdsgruppe.

Der har sideløbende med projektet været forhandlinger med OCLC og umiddelbart før jul er der underskrevet en aftale med OCLC.

02 WorldCat og DanBib

Af **Per Mogens Petersen**
Konsulent, DBC
PMP@dbc.dk

Et udvidet samarbejde mellem WorldCat og DanBib bliver det direkte resultat af de forsøg, som en række danske biblioteker har gennemført i løbet af 2008.

Der har igennem de sidste par år været en stigende interesse for katalogdata; interessen har især været koncentreret om den bedst opnåelige tilgængelighed for brugeren uanset materiale-type og om berigelse af katalogen med supplerende data som forsidebilleder, bagsidetekster, anmeldelser, vurderinger, indholdsfortegnelser og smagsprøver. I berigelsen indgår også brugeranmeldelser mv. og viden om brugernes adfærd, herunder lån og køb.

En anden interesse for katalogdata mv. har været fokus på **søgemulighederne**. Det gælder om at tilbyde så mange data, som muligt i søgeprocessen; det møder vi især i bestræbelserne på at etablere databrønne i forbindelse med integrated search.

Derimod har **datakvaliteten** og **arbejdsgangene** omkring tilvejebringelse af disse data hidtil ikke fået så meget fokus. Det vi fik rådet bod i 2008. Det gælder især i projekterne: Danske biblioteker i WorldCat og DanBib som ægte fælles katalog.

Med datakvalitet menes at de data, vi lægger ind i katalogen, er skabt der, hvor man bedst kender datagrundlaget, at dataene løbende ajourføres og beriges, og at dataene bruges overalt, hvor det er relevant, fx i forbindelse med klynger på udgave- og værkniveau.

Med arbejdsgange menes, at vi skal etablere de mest rationelle arbejdsgange for tilvejebringelse og vedligeholdelse af katalogdata. Også den faglige overvågning af nye titler og accessionsprocessen indgår heri. Bibliotekerne skal indsamle og koordinere data fra mange forskellige kilder og udlevere dem i en meningsfyldt sammenhæng; blandt kilderne finder vi bl.a. udgivere/forlag, forhandlere/boghandlere, brugere, omtale i medierne – foruden som hidtil (stort set) bibliotekerne.

I et lidt større perspektiv stilles der dermed spørgsmålstegn ved den arbejdsdeling og det dataflow, der har været "grundloven" i dansk biblioteksvæsen, siden Statsbiblioteket fik "vendt" katalogiseringsprocessen i 1981 til: genbrug fra fælleskatalogen – katalogisering til egen katalog – upload af fælleskatalogen.

På det seneste har vi imidlertid set 3 forstudier/projekter som begge peger i retning af en mulig nyordning.

Bibliotek.dk som lokal brugergrænseflade

For mange brugere giver det god mening at samle kræfterne om udvikling af den bedste brugergrænseflade – eller i hvert fald en synliggørelse af de katalogservices, der kan tilbydes på nationalt og internationalt plan. Det handler derfor i virkeligheden mindst lige så meget om den katalogservice og de søgemuligheder, der umiddelbart stilles til rådighed for brugeren. Brugeren skal have svar på alt, hvad der findes lokalt, i Danmark og/eller worldwide, men ordnet efter tilgængelighed!

Det handler derfor i virkeligheden mindst lige så meget om den katalogservice og de søgemuligheder, der umiddelbart stilles til rådighed for brugeren.

DanBib som ægte fælles katalog

Her udpeges DanBib som omdrejningspunkt for katalogdata i alle brugsmæssige situationer, genbrug, verifikation, søgning, bestilling etc. Bibliotekets beholdningsregistrering og/eller grundkatalogisering kan ske lokalt med tidstro opdatering af DanBib – eller direkte til DanBib.

Posterne i DanBib ajourføres og beriges derudover automatisk fra eksterne kilder og det enkelte bibliotek skal som katalog enten kunne bruge DanBib direkte eller en lokal kopi med tidstro ajourføring fra DanBib. Der er planlagt gennemførelse af et egentligt etableringsprojekt for nogle få store forskningsbiblioteker i 2009.

Danske biblioteker i WorldCat

Fem forskningsbiblioteker og fem centralbiblioteker gennemførte hen over sommeren kontrolrede forsøg med genbrug af poster fra WorldCat. Resultatet blev præsenteret og drøftet på en workshop i efteråret – og både forsøget og workshoppen peger entydigt i retning af, at forsøget snarest bør glide over i en driftsfase. WorldCat ekspanderer med import fra mange ikke-engelsksprogede lande – så voldsomt, at forholdet mellem ikke-engelsksprogede og engelsksprogede titler nu er fifty-fifty.

Det er planen at gå fra forsøgsadgang for udvalgte biblioteker i 2008 til en permanent adgang som en del af DanBib-licensen fra og med 2009.

For at skabe råderum til denne løsning har DBC med virkning fra 1. januar 2009 opsagt abonnementet på British National Bibliography. Vi opretholder abonnementerne på Library of Congress og ISSN-Network – i hvert fald i 2009; Library of Congress er uden diskussion en mere væsentlig genbrugskilde end British National Bibliography. Lukningen af Deutsche Bibliographie er sket af økonomiske grunde, men heldigvis bliver den tyske nationalbibliografi uploadet til WorldCat.

Sideløbende med forsøget på at gøre adgangen til WorldCat permanent som en del af DanBib-licensen vil vi arbejde for at formidle adgang til andre Z39.50-baser. Island (Gegnir) og Finland (Linda og Manda) er som SVUC-partnere oplagte kandidater som supplement til de eksisterende genbrugsmuligheder i Libris og Bibsys. Dertil kommer baser i Tyskland (fx GBV), Frankrig, Spanien, Canada, New Zealand og evt. universitetsbaser i USA.

I forbindelse med den afholdte workshop om genbrug fra WorldCat blev der rejst nogle spørgsmål, som skal undersøges nærmere: mulighed for etablering af Dewey-baserede nyhedslistes, mulighed for søgning på materialetyper, mulighed for konvertering af emnedata og evt. indlæggelse af Faust-nummer i forbindelse med etablering af en alternativ folkebiblioteksrettet konvertering fra MARC21 til danMARC2, mulighed for varig anvendelse af WorldCat-links til supplerende data, herunder forsider og indholdsfortegnelser samt fremskaffelse af mere viden om WorldCats datamodel. WorldCats ID-numre bevares i de konverterede poster bl.a. af hensyn til automatisk ajourføring.

03 WorldCat til indlån og udlån – Mødet med brugerne

Af Helle Brink
Projektleder, Statsbiblioteket
hb@statsbiblioteket.dk

Leif Andresen har i den indledende del gjort rede for projekt "Danske biblioteker i WorldCat", som i DEFF-regi i løbet af 2008 har gennemført indledende undersøgelser og tests i forbindelse med nærmere samarbejder mellem danske biblioteker og OCLC/WorldCat.

Projektets overordnede mål er at eksportere danske beholdninger (bibliotek.dk-poster) til WorldCat men med flere formål, idet det bl.a. er vigtigt at synliggøre de danske bibliotekers beholdninger, give adgang til materialerne og få del i de værktøjer, som OCLC har udviklet i forbindelse med WorldCat.

Det hidtidige samarbejde mellem danske biblioteker og OCLC har primært været koncentreret om verificering og fjernlån fra udenlandske biblioteker og adgang til udvalgte baser i OCLC regi.

Adgang til WorldCat for danske biblioteker

Flere af de store danske forskningsbiblioteker har gennem de sidste ca. 10 år købt adgang til WorldCat, og dermed til søgning, verificering samt bestilling af materialer fra udenlandske biblioteker.

DBC er dansk agent for OCLC og adgangen til WorldCat tegnes gennem et årsabonnement for adgang til søgning og med månedlige afregninger pr. lån/kopi.

Adgangen til WorldCat sker gennem fjernlansmodul "FirstSearch/ILL" eller "Ressource Sharing", som er et meget udbygget og effektivt fjernlansmodul med mange muligheder for statistik, biblioteksinformation, udlansparametre, værktøjer til effektiv materialelevering m.m. Pt. er der i Danmark 12 store biblioteker – incl. 2 større firmaer – med abonnement på fjernlansmodul og månedlig afregning.

Foruden de 12 institutioner med egen adgang til WorldCats fjernlansmodul har alle danske folkebiblioteker adgang til WorldCat via Netpunkt. Dvs. at søgefladen fra Netpunkt er "lagt ned over" WorldCat, hvorved folkebibliotekerne kan søge og verificere i en kendt søgeflade, og derefter bestille materialerne via Statsbiblioteket. Statsbiblioteket betaler for denne ordning og sik-

rer derved adgang for alle folkebiblioteker, sikrer "gode" bestillinger, som vi sparer meget tid på – og en effektiv udnyttelse af de muligheder og finesser, som WorldCat har udviklet (ex. custom holdings). Samlede antal fjernlansbestillinger fra folkebiblioteker og Århus Universitet via Statsbiblioteket udgør pt. ca. 5000 på årsplan.

De seneste år har Danmarks Pædagogiske Bibliotek som det eneste haft sin beholdning syn-

Foruden de 12 institutioner med egen adgang til WorldCats fjernlansmodul har alle danske folkebiblioteker adgang til WorldCat via Netpunkt. Dvs. at søgefladen fra Netpunkt er "lagt ned over" WorldCat, hvorved folkebibliotekerne kan søge og verificere i en kendt søgeflade, og derefter bestille materialerne via Statsbiblioteket.

lig i WorldCat med en fornuftig og gavende trafik af ind- og udlån til følge. DPB tager betaling for udlån via WorldCat, men har indgået næsten 100 gensidige aftaler med udenlandske biblioteker om gensidig gratis udlån/kopi. DPB har et par år haft overskud på denne "forretning" og DPB's tal for 2007 er knap 2200 udlån (effektuerede bestillinger) og knap 1700 indlån via WorldCat.

Som et kuriosum har NOSP-posterne været eksporteret til WorldCat, med bestillinger til beholdningsbibliotekerne til følge. Statsbiblioteket har modtaget ca. 150 bestillinger pr. år, men har kun kunnet ekspedere ca. 1/3 artikler pr. år, da NOSP-posterne ikke har været opdateret siden 2005. NOSP er på dagsordenen i nordisk regi i november måned, hvor vi forventer en afklaring.

Adgang til WorldCat for slutbrugere

Siden 2007 har der været adgang til WorldCat for slutbrugere og det vil sige, at der nu er adgang for alle til at søge og verificere materialer fra hele verden via WorldCat.org. Der er ikke bestillingsmulighed, men slutbruger ledes til det nærmeste bibliotek, der ejer materialet og får i de fleste tilfælde adgang til pågældende biblioteks katalog, hvor der gives vejledning til evt. fremskaffelse af materialet.

Ved søgning i Google og Google Scholar henvises/linkes ligeledes til WorldCat.org, hvorved bibliotekerne og deres tilbud synliggøres og tilbydes dér, hvor brugerne er.

Præsentation af danske biblioteker i WorldCat.org – eller hvordan ser danske biblioteker ud set udefra?

I det danske projekt "Danske Biblioteker i WorldCat" har underudvalget vedrørende "Mødet med brugeren" i sin afsluttende rapport 2 anbefalinger til videre udvikling af præsentationen af danske biblioteker i WorldCat.

Det har været vigtigt at pege på modeller, hvor udviklingsdelen og fortsat drift ligger hos os – og ikke hos OCLC. Det vil sige, at vi (Danmark) har kontrollen over tilmelding/afmelding af långivende danske biblioteker, samt over de vejledninger, vi ønsker at give udenlandske brugere.

Det betyder at brugerne – hvis det søgte materialer findes på et dansk långivende bibliotek, ledes til det pågældende biblioteks katalog. Hvis materialet ikke findes på et långivende bibliotek, men på et andet ikke-långivende bibliotek i Danmark, ledes brugeren til bibliotek.dk (=library.dk) og vil der få videre vejledning.

Der er foreløbig 8 biblioteker, der har tilkendegivet ønske om at stille hele deres beholdning til rådighed for udlån via WorldCat.

Med en videreudvikling af ovenstående model(ler) er det muligt at sørge for, at de enkelte leverandørbiblioteker præsenteres først, men også at sikre en generel præsentation af de danske biblioteker med gennemstilling til bibliotek.dk.

Sideløbende med projekt "Danske biblioteker i WorldCat" er der forhandlinger om en aftale om eksport af data fra DBC til OCLC/WorldCat og derfor basis for at realisere ovenstående anbefalinger - forhåbentlig allerede i 2009 – til glæde for brugere og biblioteker verden over.

Kunsten af skabe relationer

Af Per Høgh Sørensen

Ingen kan være i tvivl. Bare et kort blik i lounge-området på Nyborg Strand viser det. Grupper af 2, 4, 7 personer står i engagerede samtaler. En flygtig forbifart fanger biblioteksfaglige ord og sekvenser. Der er pause på Biblioteksledermødet i november – og netværker etableres og plejes. Som det udlevede eksempel på dette års tema: *Fra transaktion til relation.*

Per Høgh Sørensen
Bibliotekschef,
Ringkøbing-Skjern Bibliotekerne
per.hoegh@rksk.dk

Styrelsen for Bibliotek og Medier har vanen tro kaldt biblioteksledere fra både folke- og forskningbiblioteksverdenen sammen til årets novembermøde, og trods kommunesammenlægning og fusionering i øvrigt var der rekordstor deltagelse.

I år var fokus sat på udviklingen af *Det Ny Bibliotek*. Med det overordnede tema *Fra transaktion til relation* var det ambitionen at præsentere en række bud på forskellige udviklingstendenser i tiden og hente inspiration fra forskellige grene af kulturlivet uden for bibliotekssektoren.

Traditionen tro skydes dagene i gang med Styrelsens direktør Jens Thorhauges temperaturmåling på dansk biblioteksvæsen.

Udgangspunktet er den digre skriftlige beretning, som er en flot dokumentation af de myriader af aktiviteter, som styrelsen genererer og er involveret i og dels en dokumentation for, at der så sandelig ikke ligges på den lade side i dansk biblioteksvæsen. Dette blev underbygget af Thorhauges mundtlige fremlæg, som i år bar præg af en lang opstilling af styrelsens aktiviteter.

Men der blev dog også plads til at fortælle om alles drømmebibliotek – Le Grande Bibliothèque i Montreal, som nærmest har døgnåbent, har tusindvis af besøgende, masser af materialer inden for alle medier og e-ressourcer, læringsprogrammer osv. – og som netop er en fusion mellem folkebibliotek, nationalbibliotek og nationalarkiv.

Thorhaug rundede sit oplæg af med en række udviklingskriterier, som vil komme til at præge de kommende år. Bl.a. at der skal arbejdes på mange platforme, at der arbejdes videre på at lave samarbejder uden for sektoren, at der bliver en endnu større inddragelse af målgrupperne og at biblioteket skal være, hvor behovene opstår. Dette var også stikordene til de to dages andre oplæg.

Underdirektør i DR-medier Merethe Eckhardt gav et engageret indlæg om DR's mange udfordringer, som på mange måder ligner de udfor-

dringer bibliotekerne står i. DR skal både arbejde på de brede programmer, som styrker de store fællesskaber, men skal samtidig også – med små programmer og personlige tjenester – imødekomme individuelle behov. Præcis de samme medietrends, som også præger bibliotekernes dagligdag: personliggørelse, den digitale kløft, oplevelsesøkonomien og kommercialiseringen. DR oplever også, at den traditionelle respekt for *kulturinstitutionen* ikke længere bare giver sig selv. Der skal rækkes ud efter brugerne – de kommer ikke nødvendigvis af sig selv.

Jakob Bøtter er partner i Wemind. Med sin hovedtese, at *alt sker i relationen*, gav Bøtter forsamlingen et gevaldigt los bagi. Det er simpelthen nu, skiftet skal tages fra *mindshift over skillshift* til *culture shift*. Der er ingen vej udenom – bibliotekerne må leve skiftet. Selve bibliotekskernen skal omdefinieres. Med afslutningsbemærkningen: "I har lektier for..." blev der lagt en kraftig opfordring til at bibliotekerne skal ud og ændre struktur og politisk opbygning og at biblioteksfolk igen skal turde tænke store tanker.

Jeg har ingen statistik på antallet af aflyste ministerseancer på biblioteksledermøder, men fornemmer noget med hver anden gang. I år ingen undtagelse.

Det ville ha' været ekstra interessant, at ha' haft den nye kulturminister face-to-face, men en fremrykket rejse til New York gjorde, at forsamlingen i stedet fik ministeren på en videooptagelse fra kontoret. Der kunne ellers nok ha' været grobund for en diskussion og dialog omkring den omdiskuterede rapport om folkebibliotekernes situation i forbindelse med reformerne. En rapport, som var så dugfrisk, at der ikke rigtig kom respons på den. Ministeren løftede også sløret for et nyt samarbejde og partnerskab mellem Den Store Danske Encyklopædi og Bibliotek.dk.

Et samarbejde som også Gyldendals direktør, Stig Andersen kom ind på i sit oplæg på dag 2 i et foredrag, som mest af alt gav et indblik i tænkningen hos en traditionsrig, men alligevel moderne forlagsvirksomhed. Også Gyldendal udfordres af medieverdens megatrends, hvor de særlige udfordringer er gratis-forventningen, en generel uvilje mod at betale for online-tjenester. Samt den digitale udvikling, som udfordrer forlæggerens kerneindtægter.

Jens Martinus Pedersen er partner i konsulentfirmaet Bruun Leo Martinus, som har specialiseret sig i netværksledelse. Netværk er i dag ikke noget man gør ud over den normale procedure – netværk er en naturlig del af dagligdagen, men det stiller også nogle særlige krav til styring og ledelse.

Det er vigtigt at alle organisationens netværk kortlægges og at man som leder, har en systematisk tilgang til arbejdet med netværk. Det gav Jens Martinus en række kompetente bud på, hvor evnen til at balancere den stramme styring med selvnetværksledelse er helt essentielt.

Årets biblioteksledermøde blev også i år rundet af med en række workshops, hvor emnerne bl.a. var sociale teknologier, det nye biblioteksrum og informationskompetence i ny relation

Styrelsens Biblioteksledermøder er et vigtigt forum til inspiration, til udveksling af ideer og ikke mindst til at etablere og pleje netværk. Det er oftest mellem oplæggene, at det rykker. I år godt suppleret af en række glimrende oplæg. Dog var der flere, der savnede den officielle debat i plenum. Dialogen med Carina Christensen var af gode grunde udelukket, mens dialogen omkring beretningen ikke kom i gang på grund af tiden.

Netværk og relationer er kommet for at blive (og har jo altid været der!) - de skal nurses og kvalificeres – så er vejen banet for dynamisk udvikling.

Forfatterregister

DF Revy årg. 31, 2008

Aggerbeck, Mai

Evaluering – et tohovedet uhyre? Nr. 2, s. 21.

Aggerbeck, Mai; Lars Kofoed Jensen & Bente Thorup Andersen

Programgruppen Nye Institutioner - fagre nye verden for UVM-institutionerne og DEFF? Nr. 6, s. 12-13.

Almann Olsen, Nicolas; Christian B. Knudsen & Simone Schipp von Branitz Nielsen

Forskningsbiblioteket i Second Life. Nr. 3, s. 12-13.

Almann Olsen, Nicolas; Christian B. Knudsen; Bertil F. Dorch & Kira S. Hansen

Forskningsbibliotekerne og intranet. Nr. 7, s. 12-13.

Amundsen, Jon; Siri Falkenstrøm

Danmarks forskningsbiblioteksforenings årsmøde – set med to studerendes øjne. Nr. 8, s. 16-17.

Andersen, Anne C.; Kirsten Pedersen & Lone Jensen

Rammeaftale for kopiering på universiteterne – hvad med det digitale område? Nr. 5, s. 19-20.

Andersen, Anne C. & Solveig Bach Sandal

Weblogs som kommunikationsforum: Refworks-bloggen et ½ år senere. Nr. 4, s. 15-17.

Andersen, Bjarne & Elsebeth Karring

Dansk radio og TV på Statsbiblioteket. Nr. 3, s. 4-7.

Angermann, Thomas

Fem bud på begejstring. Nr. 2, s. 15.

Bay, Gina

Plagiering: Deff projekt. Nr. 2, s. 12-14.

Bergenholtz, Henning

Hvilke krav skal en e-ordbog opfylde for at kunne anvendes som brugbart værktøj. Nr. 5, s. 12-14.

Blekinge-Rasmussen, Asger

DOMS - Statsbibliotekets nye system til digitale materialer. Nr. 5, s. 15-16.

Blaabjerg, Niels Jørgen & Per Steen Hansen

Fra Japan til Nordjylland: lean management i praksis på AUB. Nr. 1, s. 4-7.

Blaabjerg, Niels Jørgen; Thomas Vibjerg Hansen & Lotte Stehouwer Øgaard

Learning, innovation and the use of information: nye læringssituationer i uddannelsesbibliotekerne. Nr. 5, s. 4-6.

Branitz Nielsen, Simone Schipp von & Bertil F. Dorch

10 spørgsmål til professoren om open-access. Nr. 3, s. 24. Fra Baglinjen.

Branitz Nielsen, Simone Schipp von; Nicolas Almann Olsen & Christian B. Knudsen

Forskningsbiblioteket i Second Life. Nr. 3, s. 12-13.

Breüner, Niels

Kreative processer langs Lillebælt. Nr. 5, s. 24.

Burchardt, Jørgen

Barrierer for open-access: hvorfor al videnskab af kvalitet endnu ikke er på nettet. Nr. 7, s. 4-7.

Conradsen, Rasmus & Käthe Munk Ryom

Sektormobilitet: Er græsset grønere på den anden side? Nr. 3, s. 8-11.

Cotta-Schönberg, Michael

KUBIS. Nr. 1, s. 20-22.

Damgaard, Helle; Heidi D. Martinussen; Kirsten Suhr Jacobsen & Jette Thise Pedersen

Nye veje for forskningsbibliotekerne? Nr. 8, s. 21-23.

Dorch, Bertil F.

Et nordisk e-printarkiv: Open access og humaniora. Nr. 1, s. 8-10.

Dorch, Bertil F.; Christian B. Knudsen; Nicolas Almann Olsen & Kira S. Hansen

Forskningsbibliotekerne og intranet. Nr. 7, s. 12-13.

Dorch, Bertil F. & Simone Schipp von Branitz Nielsen

10 spørgsmål til professoren om open-access.
Nr. 3, s. 24. Fra Baglinjen

Dorthé, Lotte

Studenternas galeri på Malmö högskola.
Nr. 7, s. 8-10.

Falkenström, Siri; Jon Amundsen

Danmarks forskningsbiblioteksforenings årsmøde - set med to studerendes øjne. Nr. 8, s. 16-17.

Gram, Jens; Dynke L. Knøchel Jeppesen & Ole V. G. Olesen

Tanker fra Karlsuniversitetet. Nr. 3, s. 18-19.

Greve, Eli; Christian U Lauersen & Claus Vesterager Pedersen

Danmarks Biblioteksskole, rekruttering og forskningsbiblioteker. Nr. 6, s. 20-21.

Gullberg, Maria; Jessica Lindholm & Pablo Tapia

Forskarservice – en utredning vid Malmö University. Nr. 8, s. 18-20.

Hansen, Kira S.; Christian B. Knudsen; Bertil F. Dorch & Nicolas Almann Olsen

Forskningsbibliotekerne og intranet.
Nr. 7, s. 12-13.

Hansen, Leif & René Steffensen

Berlin deklARATIONEN – og hva' så?
Nr. 4, s. 24. Fra Baglinjen.

Hansen, Per Steen

Klar udmelding om DEFF's fremtid nødvendig – NU! Nr. 7, s. 28. Fra Baglinjen.

Hansen, Per Steen & Niels Jørgen Blaabjerg

Fra Japan til Nordjylland: lean management i praksis på AUB. Nr. 1, s. 4-7.

Hansson, Joacim

Integrerede bibliotek - mer än bara samarbete?
Nr. 3, s. 14-15.

Hybschmann, Anne-Marie

Læring på biblioteket - hva' er meningen?
Nr. 6, s. 7-9.

Jacobsen, Grethe

Erfaringer med høstning af det danske net 2005-2008. Nr. 8, s. 12-15.

Jensen, Lone; Anne C. Andersen & Kirsten Pedersen

Rammeaftale for kopiering på universiteterne – hvad med det digitale område? Nr. 5, s. 19-20.

Kirring, Elsebeth & Bjarne Andersen

Dansk radio og TV på Statsbiblioteket.
Nr. 3, s. 4-7.

Knudsen, Christian B.

Illegale lærebøger. Nr. 6, s. 10-11.

Knudsen, Christian B.; Bertil F. Dorch; Nicolas Almann Olsen & Kira S. Hansen

Forskningsbibliotekerne og intranet.
Nr. 7, s. 12-13.

Knudsen, Christian B.; Nicolas Almann Olsen, & Simone Schipp von Branitz Nielsen

Forskningsbiblioteket i Second Life. Nr. 3, s. 12-13.

Knøchel Jeppesen, Dynke L.; Jens Gram, & Ole V. G. Olesen

Tanker fra Karlsuniversitetet. Nr. 3, s. 18-19.

Kofoed Jensen, Lars; Bente Thorup Andersen & Mai Aggerbeck

Programgruppen Nye Institutioner – fagre nye verden for UVM-institutionerne og DEFF?
Nr. 6, s. 12-13.

Lauersen, Christian U.; Eli Greve & Claus Vesterager Pedersen

Danmarks Biblioteksskole, rekruttering og forskningsbiblioteker. Nr. 6, s. 20-21.

Lauersen, Christian U. & René Steffensen

Det humanistiske Fakultetsbibliotek.
Nr. 7, s. 20-22.

Lindholm, Jessica; Maria Gullberg & Pablo Tapia
Forskarservice – en utredning vid Malmö University. Nr. 8, s. 18-20.

Linton, Susanne & Flemming Munch
Lån en mentor på biblioteket. Nr. 5, s. 17-18.

Martinussen, Heidi D., Helle Damgaard, Kirsten Suhr Jacobsen & Jette Thise Pedersen
Nye veje for forskningsbibliotekerne? Nr. 8, s. 21-23.

Meelby, Jette; Anja Toft Ingwersen & Solveig Bach Sandal
Norske fjelde og fjordudsigt som ramme for NORDINFOlit's sommerskole 2008 på nettet. Nr. 7, s. 16-18.

Munch, Flemming & Susanne Linton
Lån en mentor på biblioteket. Nr. 5, s. 17-18.

Munk, Birgitte & Dorthe B. Sejersen
Usability og Integrated search. Nr. 8, s. 10-11.

Nielsen, Vibeke
Biblioteksrundtur i Singapore. Nr. 1, s. 24-25.

Olesen, Ole V. G.
OKO: et bibliotek som intet andet. Nr. 2, s. 8-10.

Olesen, Ole V. G.; Dynke L. Knøchel Jeppesen & Jens Gram
Tanker fra Karlsuniversitetet. Nr. 3, s. 18-19.

Olesen, René
Reorganisering af DEFF. Nr. 6, s. 28. Fra Baglinjen.

Pálfi, Loránd-Levente & Spiros Divaris Vesterdahl
Håndbog i ophavsret. Anmeldelse. Nr. 2, s. 18-19.

Pedersen, Kirsten; Anne C. Andersen & Lone Jensen
Rammeaftale for kopiering på universiteterne – hvad med det digitale område? Nr. 5, s. 19-20.

Pipa, Tina Buchtrup; Trine Schreiber & Thomas Vibjerg Hansen
Få fat i underviserne og de studerende: DEFF kursusdag 22. maj 2008. Nr. 5, s. 19-20.

Porsild, Naja
Fra vinterinternatet. Nr. 2, s. 10.

Rosenmeier, Morten
Plagiater, etik og jura. Nr. 4, s. 8-9.

Rosenstand, Claus A. Foss
Bibliotekarens rolle i hyperbiblioteket. Nr. 4, s. 12-14.

Ryom, Käthe Munk & Rasmus Conradsen
Sektormobilitet: Er græsset grønnere på den anden side? Nr. 3, s. 8-11.

Sandal, Solveig Bach & Anne C. Andersen
Weblogs som kommunikationsforum: Refworks-bloggen et ½ år senere. Nr. 4, s. 15-17.

Sandal, Solveig Bach; Jette Meelby & Anja Toft Ingwersen
Norske fjelde og fjordudsigt som ramme for NORDINFOlit's sommerskole 2008 på nettet. Nr. 7, s. 16-18.

Sandfær, Mogens
Programgruppen Informationsforsyning: på gigantens skuldre. Nr. 6, s. 18-19.

Schjødt Jensen, Ditte
Bibliometrics is not an exact science. Nr. 7, s. 14-15.

Schreiber, Trine; Thomas Vibjerg Hansen & Tina Buchtrup Pipa
Få fat i underviserne og de studerende: DEFF kursusdag 22. maj 2008. Nr. 5, s. 19-20.

Schultz, Karen
Forandringsprocessen og en attraktiv arbejdsplads set ud fra medarbejdersynsvinklen. Nr. 2, s. 16-17.

Sejersen, Dorthe B. & Birgitte Munk
Usability og Integrated search. Nr. 8, s. 10-11.

Sijm, Dyveke
Temadag om plagiat. Nr. 4, s. 10-11.

Skov, Christoffer B.
Lean – den falske mirakelkur. Nr. 2, s. 24. Fra Baglinjen.

Steffen, Karina
Programgruppen Arkitektur & Middleware – hvad for en fisk? Nr. 6, s. 14-15.

Steffensen, René
"Jeg glæder mig til at lege". Om en konkret metode til bevidst projektmageri. Nr. 1, s. 12-13.

Steffensen, René & Christian U. Lauersen
Det humanistiske Fakultetsbibliotek. Nr. 7, s. 20-22.

Steffensen, René & Leif Hansen

Berlin deklARATIONEN – og hva' så?

Nr. 4, s. 24. Fra Baglinjen.

Suhr Jacobsen, Kirsten; Heidi D. Martinussen; Helle Damgaard & Jette Thise Pedersen

Nye veje for forskningsbibliotekerne?

Nr. 8, s. 21-23.

Søndergaard, Gunhild

Netværk af biblioteker, trådløse netværk og kompetencenetværk – og hvordan hænger det sammen! Nr. 2, s. 4-7.

Sørensen, Arne

Statsbiblioteket planlægger skift af bibliotekssystem. Nr. 3, s. 16.

Tapia, Pablo; Maria Gullberg & Jessica Lindholm

Forskarservice – en utredning vid Malmö University. Nr. 8, s. 18-20.

Tarp, Sven

Leksikografi i går, i dag og i morgen.

Nr. 4, s. 4-7.

Teilmann, Stina

Plagiat? Sagerne om de måske skyldige.

Nr. 8, s. 4-8.

Thise Pedersen, Jette. Heidi D. Martinussen Helle Damgaard & Kirsten Suhr Jacobsen

Nye veje for forskningsbibliotekerne?

Nr. 8, s. 21-23.

Thorhauge, Jens

Fortsat vækst i forskningsbibliotekerne - men det er der også i udfordringerne!: resumé af beretning for Styrelsen for bibliotek og Medier på DF's årsmøde. Nr. 7, s. 23-25.

Thorup Andersen, Bente; Lars Kofoed Jensen & Mai Aggerbeck

Programgruppen Nye Institutioner – fagre nye verden for UVM-institutionerne og DEFF?

Nr. 6, s. 12-13.

Toft Ingwersen, Anja; Jette Meelby & Solveig Bach Sandal

Norske fjelde og fjordudsigt som ramme for NORDINFOlit's sommerskole 2008 på nettet.

Nr. 7, s. 16-18.

Trumpy, Anne Cathrine

Campus og studiemiljø – fokus på de fysiske rammer på danske universiteter. Nr. 2, s. 20.

Trumpy, Anne Cathrine

Hvad er en e-moderator? Erfaringer fra LIFE.

Nr. 6, s. 22-24.

Vesterager Pedersen, Claus

Fremtidens forskningsbibliotek?

Nr. 1, s. 28. Fra Baglinjen.

Vesterager Pedersen, Claus; Eli Greve & Christian U. Lauersen

Danmarks Biblioteksskole, rekruttering og forskningsbiblioteker. Nr. 6, s. 20-21.

Vesterdahl, Spiros Divaris & Loránd-Levente Pálfi

Håndbog i ophavsret. Anmeldelse.

Nr. 2, s. 18-19.

Vibjerg Hansen, Thomas

Programgruppen Mødet med Brugeren.

Nr. 6, s. 16-17.

Vibjerg Hansen, Thomas; Lotte Stehouwer Øgaard & Niels Jørgen Blaabjerg

Learning, innovation and the use of information: nye læringssituationer i uddannelsesbibliotekerne. Nr. 5, s. 4-6.

Vibjerg Hansen, Thomas; Trine Schreiber & Tina Buchtrup Pipa

Få fat i underviserne og de studerende: DEFF kursusdag 22. maj 2008. Nr. 5, s. 19-20.

Øgaard, Lotte Stehouwer; Thomas Vibjerg Hansen & Niels Jørgen Blaabjerg

Learning, innovation and the use of information: nye læringssituationer i uddannelsesbibliotekerne. Nr. 5, s. 4-6.

Öhrström, Bo

Videndeling gennem Knowledge Exchange samarbejdet. Nr. 6, s. 4-6.

DEFF Programområdet Nye Institutioner

I Workshop om bibliotek og uddannelse opstillede UVM-institutionsledere krav og ønsker til samarbejdet

Af Mai Aggerbeck

Små, spredte biblioteksfunktioner og uddannelsessteder klarer ikke at løfte videnstunge opgaver med at tilvejebringe ajourførte videnressourcer og formidle – og etablere videndeling omkring dem. At indfri nationale og lokale akkrediterings- og kompetencemål kræver samarbejde via IT-systemer og mennesker om nye platforme. UVM-institutionsledere gav konkrete forslag til det nødvendige.

Mai Aggerbeck
VIA University, campus Holstebro
Formand for programområdet Nye Institutioner
mai@viauc.dk

Tietgenskolen i Odense dannede den 24. oktober 2008 rammen om den workshop, vi i Nye Institutioner afholdt som led i udviklingen af vores kommunikationsstrategi. Dagens tema var *Tidens udfordringer – nye roller og relationer for bibliotek og uddannelse*, og formålet var at kaste lys over følgende spørgsmål: Hvor er bibliotek og uddannelse på vej hen?

Deltagerne i workshoppen var uddannelseschefer, biblioteksledere, videncenterledere, gymnasirektorer, bibliotekarer og undervisere fra 14 forskellige, geografisk spredte uddannelsesinstitutioner inden for undervisningsministeriets område. Fordelt i fire grupper fik deltagerne til opgave at formulere, hvad man anså for påkrævet at gennemføre for at løse videnresourceproblemer i uddannelserne inden for bestemte felter. Disse var formuleret af bibliotekarer og undervisere fra undervisningsministeriets institutioner i en forudgående behovsundersøgelse:

1. Nye roller for biblioteksfunktion og læringskontekst.
2. Uddannelsernes og bibliotekernes håndtering af videnbegrebets mangfoldighed.
3. Integration mellem bibliotek og uddannelse.
4. Udvikling af løsninger eller systemer i samarbejde med praksis.

Årsagen til, at disse spørgsmål har været så relevante at få besvaret, er nemlig, at kravet om nem adgang til videnressourcer på tilstrækkeligt veludviklede platforme – set med ekspertøjne, ikke er tilstrækkelig præcist formuleret. For at institutionerne kan integrere løsninger i den konkrete uddannelse, må derfor både de lokale biblioteksfunktioner og de lokale uddannelsesansvarlige deltage i udformningen.

Dialogen med UVM-institutionerne skulle helst føre til et overblik og til en samlet prioritering af opgaverne og dermed vise vejen for projektudviklingen i Nye Institutioner. UVM-institutionernes uddannelses- og biblioteksfunktioner har behov for en koordinerende og samspilsskabende sparringspartner og har taget vel imod DEFF i den funktion. Når Nye Institutioners kommunikationsstrategi er klar, vil den skabe overblik over samspilsmulighederne for UVM-institutionerne selv og for DEFF.

Organiseringen af forholdet mellem uddannelse og bibliotek inden for UVM området varierer fra institution til institution. Den er i nogen grad præget af, at brobygningssystemer mellem biblioteksfunktion og uddannelse på en række niveauer, fra det institutionelle til det personlige niveau, endnu ikke er udbygget i fuldt omfang. Vigtigheden af disse brobygningssystemers udbygning understreges af, at der på nationalt plan stilles krav til

uddannelserne om fortløbende akkreditering og kvalitetssikring. Arbejdet med workshoppen førte frem til følgende resultater:

Opsummering af centrale forslag fra workshoppen

“Fælles Mål”- Informationskompetencer

Et påtrængende nødvendigt kvalitetssikringsarbejde bibliotek og uddannelser imellem er hurtigst muligt at samarbejde om et systematisk arbejde med opbygning af informationskompetencer i hele uddannelses-systemet. Informationskompetencekravene trin for trin, fra børnehave til universitet, bør formuleres i en række hæfter, for eksempel under titlen “Fælles Mål” og integreres i samtlige uddannelsestrins bekendtgørelser og studieordninger. En sådan fælles referenceramme er nødvendig at have som stillads om integrationsprocessen mellem nye videnressourcers udbud og tilgængelighed og brugernes egen udvidede adgang til et bredt udvalg af kilder på UVM-institutionernes område.

Nye læringskontekster

Med de øgede krav om forskningsbaseret, dokumentation af viden og videndeling er behovet for et udvidet samarbejde mellem biblioteksfunktion og uddannelse på den enkelte institution og mellem biblioteksfunktioner og uddannelser på tværs af institutioner øget. Omsætningshastigheden på viden er steget. Såvel undervisere som elever og studerende skal kunne bruge elektroniske videnressourcer i langt større grad, og der skal derfor udvikles nye undervisnings- og samarbejdsformer. Her bliver e-ressourcer i form af videoer, lydoptagelser og andre vidensformer centrale. De skal kunne udveksles og bearbejdes i blended learning i e-læringsmiljøer. Den viden, ressourcerne skal give adgang til, har andre former end de rent akademiske. De virtuelle læringsmiljøers særlige karakter og udformning skal udvikles og opbygges i samarbejde mellem IT-konsulenter, biblioteksfunktioner, undervisere og elever/studerende samt konsulenter med særlige kompetencer inden for e-læring, og alle grupper vil få omdefinert deres roller og funktioner inden for universet. Brugerfladernes tilgængelighed, anvendelighed og fleksibilitet er afgørende for at projektet lykkes. At få ibrugtaget og udnyttet de mulige dynamikker i sådanne virtuelle læringsrum er derfor påtrængende.

Universiteter og professionshøjskoler skal indgå i tættere videndelingsprojekter. Endvidere skal uddannelser og virksomheder styrke samarbejdet. Uden udnyttelse af e-læringsmiljøer og e-ressourcer bliver opgaven umulig at løfte for landets mange små og spredte biblioteks- og uddannelsesmiljøer.

Praktikere og teoretikere

Den viden, som produceres, distribueres og konsumeres i løbet af et undervisningsforløbs afvikling, skal kunne omformes til undervisningsmateriale, som andre kan have gavn af. For at fremme denne proces skal praktikere og teoretikere have videndelingsplatforme, hvor kvalificeringen af den producerede viden kan finde sted med henblik på at give den en form, den kan forhandles og eventuelt genanvendes i. For eksempel er det vigtigt, at viden fra laborantens eller underviserens hverdag kan flyde tilbage til uddannelsesinstitutioner som typiske eksempler på god eller dårlig praksis, der kan gøres til genstand for analyse og vurdering i et læringsmiljø uden for hverdagens tidspres.

Inden deltagerne gik i grupper havde fuldmægtig i Undervisningsministeriet, Jette Skovbjerg givet et grundigt rids over de nationalt fastsatte kompetencemål:

I Globaliseringsstrategien fra marts 2006 ligger over halvdelen af de 333 mål, der skal nås for at fremtidssikre Danmarks ambitioner inden for uddannelsessektoren. Målene angår uddannelsesfrekvens og uddannelseskvalitet. 95 pct. af en årgang skal have en ungdomsuddannelse i 2015 mod de 45

procent i dag. 50 pct. skal tage en videregående uddannelse, hvis Danmark vil have en plads i fremtidens vidensøkonomi. Sådan har Globaliseringsrådet vurderet situationen. For at sikre målenes indfrielse skal Danmark have større og stærkere uddannelsesmiljøer, der i højere grad deler viden. Universiteter og professionshøjskoler skal indgå i tættere videndelingsprojekter. Endvidere skal uddannelser og virksomheder styrke samarbejdet. Uden udnyttelse af e-læringsmiljøer og e-ressourcer bliver opgaven umulig at løfte for landets mange små og spredte biblioteks- og uddannelsesmiljøer. Globaliseringsstrategiens opstillede rammer kræver hurtige, solide handlingsstrategier omsat til konkrete handlinger meget snart for at kunne opfyldes inden 2015. DEFF er derfor med Nye Institutioner og i samarbejde med UVM-institutionerne i gang med at udvikle projekter til dette.

Alt i alt må man sige, at mødet gav mange spændende og nye impulser og større klarhed over allerede eksisterende viden. Under alle omstændigheder var mødet frugtbart for os, der deltager i Nye Institutioner og for vores fremtidige strukturering af arbejde. For ingen tvivl om det: behovene er der, projekterne til deres løsning er på vej til at blive formulerede, og kræfterne er ved at være samlede til at gøre det. Nu vil det vise sig, om ambitionerne på den indholdsmæssige del og de tilgængelige ressourcer stemmer overens.

95 pct. af en årgang skal have en ungdomsuddannelse i 2015 mod de 45 procent i dag. 50 pct. skal tage en videregående uddannelse, hvis Danmark vil have en plads i fremtidens vidensøkonomi. Sådan har Globaliseringsrådet vurderet situationen.

Tværfaglighed på universitetet og på biblioteket

Informationskompetence i sammenhæng og bibliotekets vej til integreret undervisning*

Af Volkmar Engerer

Der har i nogle år været tendens til udpræget tværfaglighed på Danmarks humanistiske fakulteter, selvom alle måske ikke har bemærket det endnu. Det gælder især de gamle og traditionsrige filologier, dvs. sprogfag, som beskæftiger sig med tekster og som i lang tid har været opdelt i de to hovedgrene: litteratur- og sprogvidenskab, som i princippet dækkede hele faget (dengang).

Volkmar Engerer
Fagreferent, Statsbiblioteket
ve@statsbiblioteket.dk

Tværfaglighed, tværfaglighed og tværfaglighed igen

Litteratur- og sprogvidenskabens monopol på den filologiske virksomhed er imidlertid ved at bløde op og der har, næsten ubemærket, trænet sig andre synsvinkler på. Tekster på de pågældende filologispecifikke sprog (man taler nu om "originalsprog", "originaltekster" osv.) er ikke længere i sig selv tilstrækkelige som forsknings- og undervisningsgenstande, men bliver i stigende grad anset som blotte (men vigtige!) omdrejningspunkter for originalsproglateret forskning. Denne drejning i filologernes interesse-mæssige orientering giver sig udslag bl.a. i øget interesse for originalsprogets brugere (ikke længere tysk, men tyskere, heller ikke fransk, men franskmænd, osv.) og deres rolle som "producenter" af tekster (som "talende og skrivende individer", så at sige) i en foranderlig, specifik historisk og social sammenhæng (fx i Frankrig). Alt det er bundet sammen ved et fælles sprog. Det er i grunden det, som tværfaglighed på humaniora udgør: en udvidelse af forsknings- og undervisningsområder væk fra mediet (tysk, fransk, ...) og i stedet ud i mediets rigtige liv med en overtagelse af de tilhørende metoder, teorier, problemstillinger og vinklinger, fx sociologisk, historisk, økonomisk, juridisk, ... så enkelt er det.

Hvorfor udviklingen gik denne vej, er svært at sige. I hvert fald kan der konstateres en øget skepsis overfor litteratur- og sprogvidenskabens nytteværdi på universiteter, som mere og mere betragtes som uddannelsesinstitutioner rettet mod

et varieret/varierende arbejdsliv med temmelig konkrete og skiftende krav til en akademikers profil (den ofte citerede gymnasielærer som filologisk output har fået mangfoldig konkurrence de sidste år). Nogle studerende synes måske også, at litteratur- og sprogvidenskab simpelthen er usexet, kedelig, støvet og ikke tidssvarende, ligesom politikerne synes, at uddannelsen er for dyr i betragtning af, at mange potentielt vil stå uden arbejde efter studiet. I hvert fald er et tværfagligt syn på vej og vil på længere sigt erstatte litteratur- og sprogvidenskab som de dominerende undervisnings- og forskningsområder i traditionel forstand. Denne udvikling er slået igennem på forskellig vis på Humanioras filologiske fag, og i et arbejdspapir¹ fra Statsbiblioteket fra 2003 kan man få et indtryk af, hvilken selvopfattelse fagene har dannet i lyset af den udvikling.

Fagreferenter på de store danske forskningsbiblioteker, som bl.a. varetager undervisningen af universitetsenheder (institutter, afdelinger, centre mm.), er traditionelt inddelt efter fag, dvs. efter de universitære institutioner, de betjener. Denne inddeling, der er stærkt knyttet til konti og bogindkøb til fastlagte institutter, er ikke hensigtsmæssig længere, når de tværfaglige tendenser på Humaniora skal optages på biblioteket og genspejles i bibliotekets undervisning (og for øvrigt også i den almene betjening af institutter). Et moderne bibliotek er nødt til at forholde sig aktivt til alle mulige "eksterne" samfundsmæssige, politiske, mentalitetsmæssige og andre faktorer udenfor, og det ville da i højeste grad være en

uhensigtsmæssig politik, hvis forskningsbibliotekerne netop på et kerneområde som universitetsbetjening valgte at ignorere omverdenen.

Men også på området informationskompetence er ændringer på vej, som på en eller anden måde hænger sammen med den nævnte tendens til tværfaglighed. Mens teorien bag informationsøgning, (se hertil det følgende afsnit), i bund og grund er faglig, da den informationssøgende skal kende til fagets mere eller mindre snævre begreber og teorier for at kunne "snakke" og kommunikere ordentligt med de bibliografiske robotter inden for faget, er dens informationssøgnings praksis allerede gennemsyret af tværfaglighed, alene fordi de problemstillinger, bibliotekarerne i de store forskningsbiblioteker konfronteres med, i dag i høj grad er formuleret på tværs af de traditionelle fag (men ikke på tværs af institutterne som administrative enheder!). Mit praktiske eksempel om "klarhed i teksten", som jeg illustrerer min pointe med længere nede i dette bidrag, er, selvom uskyldigt og snævert fagligt udseende, i allerhøjeste grad tværfagligt, da "klarhed" og "forståelighed" i gængse sprogteorier ikke er primitive og forholdsvis uproblematisk lingvistiske begreber - hvis de overhovedet er lingvistiske. Men vinkler man på tværfaglig manér emnet fra fagets periferi (psykologi, sociologi, kognitionsvidenskab ...), så får man pludselig et meningsfyldt koncept foræret, som kan bruges i den faglige og tværfaglige diskurs og i forskningsargumentationens videre gang.

¹ Se Volkmar Engerer (2003), *Changing philologies* – Filologiske fag under forandring: konsekvenser for forskningsbibliotekernes strategi overfor de humanistiske fag, med kommentarer af Filip Kruse og Hans Jørgen Hinrup, Århus: SB-Tryk (= Arbejdspapirer – en skriftserie fra Statsbiblioteket, nr. 6), 34 s.

Et moderne bibliotek er nødt til at forholde sig aktivt til alle mulige ”eks-terne” samfundsmæssige, politiske, mentalitetsmæssige og andre faktorer udenfor, og det ville da i højeste grad være en uhensigtsmæssig politik, hvis forskningsbibliotekerne netop på et kerneområde som universitetsbetjening valgte at ignorere omverdenen.

Bibliotekaren derimod vil gerne støtte brugerens søgen efter relevante informationer og referencer og befinder sig i den lidt uhyggelige situation, at de faglige databaser, som er udvalgt i overensstemmelse med brugerens administrative tilknytning (”Ah, du kommer fra Lingvistik? Så prøver vi LLBA ...”), ikke taler brugerens sprog, og at emnets ord må tilpasses bibliografens faglige niveau. Et alternativ kunne være at opøge flere bibliografier fra forskellige fag for at imødekomme emnets tværfaglige krav. I mit eksempel valgte jeg først tilpasningsstrategien, da den ”kun” kræver faglig ekspertise, noget fagreferenter plejer at prale med. Alligevel er jeg overbevist om, at den fremtidssikrede vej vil være strategi nr. 2, uden at kunne give et metodisk bud på hvordan denne strategi implementeres i bibliotekarens hverdag. Jeg valgte den første strategi, også fordi jeg er lingvist og fordi der pt. ingen teori er om, hvordan et tværfagligt emne metodisk genspejles i en kombination af søgninger i databaser fra forskellige fag eller hvordan søgningernes resultater sættes sammen igen i overensstemmelse med den oprindelige tværfaglige emnebeskrivelse. En teori, som præciserer den første vej, udvikler jeg i de følgende spalter.

Tværfaglighed på universitetet kræver endvidere en større bevidsthed på biblioteket om, i hvilke praktiske sammenhænge informations-søgning indgår hos de studerende og hvordan bibliotekariske kundskaber kan motiveres over for den nye generation af studerende. Det sidste afsnit i mit bidrag præsenterer nogle teser hertil, bl.a. om den rolle, referencehåndteringsværktøjer som RefWorks eller EndNote kan spille i bibliotekets nyorientering – eller bedre: integrering – i brugernes studier og i forskningsprocessen.

Teori og realitet i informationssøgning og informationskompetence

De to positioner

I forbindelse med informationssøgning og undervisning i informationssøgning kan der indtages (mindst) to positioner. Den ene satser på en bruger, der intuitivt og selvhjulpent, støttet gennem tilpasset teknologi og søgegrænseflader, finder

frem til den information han/hun har brug for.² Den anden position insisterer på begrebet ’kvalificeret søgning’, som udnytter de sofistikerede søgemuligheder, gode og dyre databaser tilbyder. Da denne kvalificerede udnyttelse indebærer kendskab til mulighederne og kompetence til effektivt at benytte sig af dem, følger med denne position også, at brugeren skal tilegne sig disse færdigheder; det sidste indebærer bl.a. muligheden for at blive undervist i dem.

Måske ikke underligt, er jeg selv stadig tilhænger af position to, men dog en ’realistisk’ tilhænger, som jeg vil give et eksempel på længere nede. Selvom forestillingen om, at den position-et-baserede drive-in-bruger er på vej til at blive den altoverskyggende ”standardbruger”, i hvert fald for den teknologiorienterede del af Statsbiblioteket (fx it- og katalogudvikling), er det dog bemærkelsesværdigt, at dette billede af en bibliotekskunde ikke kan genkendes i selv meget nye og avancerede koncepter af informationskompetence. I en helt anden sammenhæng har jeg forsøgt at finde ud af, hvilke teoretiske komponenter af informationskompetence der praktisk kan bruges i en bibliotekssammenhæng for at tømre et attraktivt, forståeligt og nyttigt kursustilbud fra biblioteket til universitetet sammen.³ Det sære var: Drive-in-brugeren findes ikke i et bibliotekspraktisk koncept af informationskompetence. Tværtimod fremhæves de nødvendige systematiske evner flere steder, evnen til kritisk at reflektere i søgningsprocessen og andre egenskaber, som bedst kan tilegnes i en målrettet indlæringsproces. Også et blik i nyere studieordninger bekræfter dette.

Foreløbig bliver jeg altså i position to’s lejr på trods af faren for at blive kaldt konservativ eller teknologifjendtlig. Hvis jeg virkelig er det (jeg tror ikke selv på det), har jeg i hvert fald gode grunde til at være det. Teknologifreaks plejer derimod ikke altid at fremføre grunde for deres entusiasme.

Informations- og litteratursøgningens teori ...

Teoretikeren går ud fra en temabeskrivelse (tematitel), som allerede helt åbenlyst verbaliserer delemnerne, som obligatorisk indgår i (og sågar definerer) emnet. Et ideelt tema, som ville glæde enhver bibliotekar, kunne fx være ”Objekternes rækkefølge i engelsk”, som jeg brugte (for at gøre det enkelt!) som eksempel i mit første specialeseminar til anglisterne på Statsbiblioteket. Opgaven for bibliotekaren og brugeren er ligeud ad landevejen: Emnet kan – uden at der skal funderes alt for meget over det, splittes op i delemnerne ”engelsk (sprog)”, ”rækkefølge” og ”objekter”. Efter at have isoleret delemnerne sådan, at deres tilbagevendende sammensætning (summe) igen giver det ønskede emne (det er en god test, om man virkelig har fat i emnet), skal disse delemner oversættes til engelsk, det sprog, moderne bibliografiske maskiner (programmer) bedst forstår. Oversættelsen til ”English (language)”, ”word order” og ”objects” er kun (og det må vi være klar over fra starten) en hypotese over databasens individuelle sprog eller dialekt, fordi vi ikke kender basens vokabular, dens ordforråd (endnu). Det må vi afprøve og lære.

Databasens tesaurus (dens ordbog, dens leksikon, i lingvistens terminologi) fortæller os først, at ordet ”English” omfatter bl.a. middelengelsk, oldengelsk og de skotske dialekter på Orkney-øerne. Nu må du selv, kære bruger (ikke mig, den ydmyge bibliotekar!), bedømme, om disse varieteter skal være med i dit speciale, du er altså nået frem til et teoretisk – eller et vejlednings-spørgsmål, alene ved dialogen med en maskine! Lad os sige, at du har besluttet dig for kun at tage britisk, amerikansk og måske australsk engelsk med (og har gode grunde til det, igen et typisk vejledersspørgsmål!), så meddeler du maskinen det med den lidt imperative sætning/søgning #1 ”(Vil have) British English OR American English OR Australian English”. Du forbinder altså alle varianter, du vil have med i dit speciale,

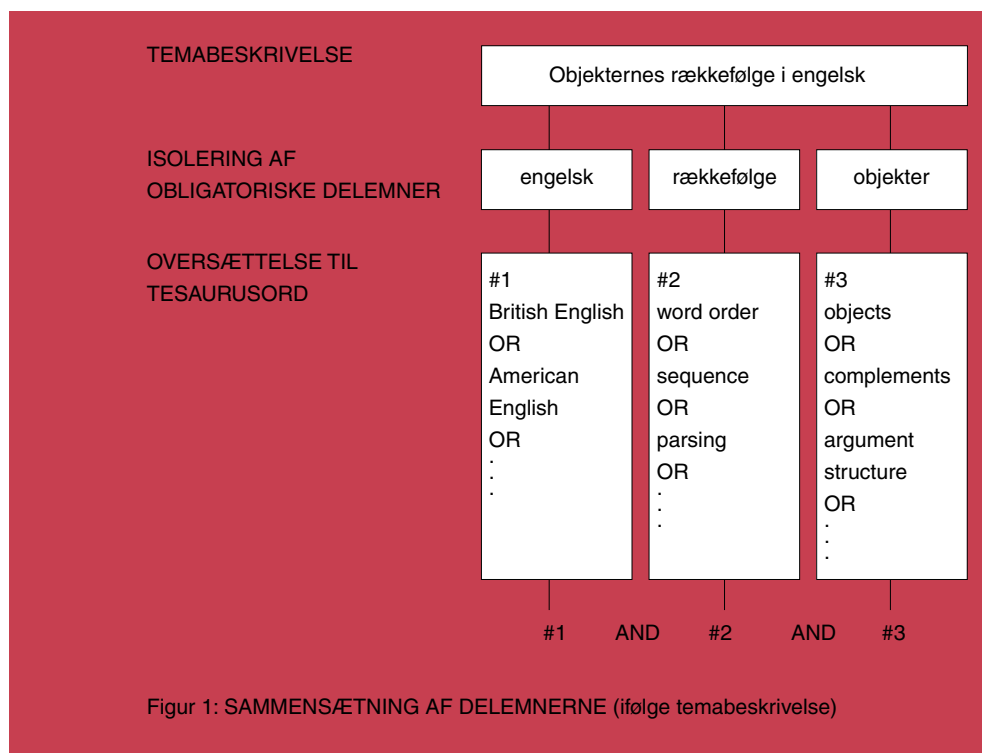
²I den gruppe hører også Statsbibliotekets ’Drive-in-bruger’.

³Se hertil Tina B. Pipa (2004). *Navigations- og informationskompetence på Det Humanistiske Fakultet*. Det Kongelige Bibliotek. www.hum.ku.dk/studiereform/Navigationskompetence_20_KB.pdf

med operatoren OR (betydning: 'eller'; så det er ligesom i det virkelige sprog ikke kun ord, vi skal lære, men også de syntaktiske forbindelsesmuligheder!). På samme måde fortæller du maskinen, at et delemne er 'rækkefølge'. Ved et opslag i tesaurus kan du se, at ordet "word order" er i programmets leksikon, men også (måske) "sequence" eller sågar "parsing", som du, efter grundige overvejelser, måske også sammen med din vejleder, har godkendt som tilhørende det område, du har tildelt rækkefølgefænomener i dit speciale. Du bruger igen OR-operatoren og meddeler maskinen sætning/søgning #2 "(Vil have) Word order OR Sequence OR Parsing". Det sidste delemne, 'objekter', kan vise dig, at maskinen (programmet) ligefrem aktivt er indstillet til at lære dig sit sprog! Hvis du slår ordet "object" op i LLBAs tesaurus,⁴ så fortæller programmet dig i en venlig, men bestemt tone, at dette ord egentlig er godt nok ("Objects (Grammatical)"), men hører alligevel ikke til i programmets nuværende ordforråd. Langlivede bibliografier skifter, ligesom mennesker og naturlige sprog, en gang imellem forældede ord ud med mere tidssvarende; kun gode bibliografier (grammatikker, ordbøger) fortæller dig også om det. Programmet foretrækker nemlig ord "Complements" og tilbyder sågar en kort, men sigende ordforklaring. Det har du nu også lært. Lad os nu sige, at din teoretiske interesse i komplement er bred, du vil fx gerne have argumentstruktur med. Også her hjælper maskinen dig på vej. Til hvert ord i tesaurus findes der en liste af definerende ord ("narrower terms"), angivelsen af det overordnede begreb ("broader terms") og beslægtede ord ("related terms"). Programmet markerer ordet "Argument Structure" som beslægtet med ordet "Complements". Efter alt det, du har lært, siger du nu til maskinen sætning/søgning #3 "(Vil have) Objects OR Complements OR Argument Structure".

Resten er hurtigt forklaret (se figur 1). Efter du har samlet dine resultater på sætninger/søgninger #1-#3, sætter du dine delemner 'engelsk (sprog)' (#1), 'rækkefølge' (#2) og 'objekter' (#3) sammen igen, og det i syntaktisk og semantisk overensstemmelse med temabeskrivelsens ordlyd, "Objekternes rækkefølge i engelsk". Man har nok forstået noget væsentligt af det samlede udtryk, hvis man ved, at hele beskrivelsen drejer sig om engelsk og rækkefølge og objekter, og det hele samtidig. Denne eksplication i naturligt sprog kan nu på enkel vis modelleres i basens sprog med den nye sætning/søgning #4 "(Vil have) #1 AND #2 AND #3". Alle de referencer, dvs. henvisninger til litteratur, du får som output af #4 er referencer der både handler om engelsk (#1), rækkefølge (#2) og objekter (#3) (Se figur 1).

Den her demonstrerede fremgangsmåde er ikke nogen garanti for, at alle litteraturhenvisninger er relevante, men det er i hvert fald den mest

kvalificerede og mest sikre metode til at finde frem til den maksimale andel af relevante referencer. Fritekstsøgninger er hurtigere at hakke ind, men i langt de fleste tilfælde skal den tid, der er sparet, (og meget mere) bruges til at reducere antallet af hits og møjsommeligt vurdere relevansen af det fundne materiale.

Denne model er udelukkende faglig, dvs. den forudsætter en del fagligt kendskab eller, i det mindste, beredskab til at tilegne sig de vigtigste faglige begreber i søgeprocessen. At modellere tværfaglige søgninger, som antydnet i indledningens strategi, ville med denne teori være et monstrøst foretagende, hvor bl.a. de forskellige fags sprog (dialekter, ...) skulle gøres forenelige i et generelt tværfagligt metasprog, hvilket forstås af vores søgemaskine og som det tværfaglige emnes titel kan oversættes til. En drøm, semiotikken har haft siden dens grundlæggelse, men som ikke desto mindre er urealistisk. Bibliotekarens tværfaglige praksis ser nærmere ud, som jeg beskriver det i næste afsnit.

... og litteratursøgningens realitet

Her vil jeg berette om en case, som rammer informationssøgningens realitet i en højere grad, end beskrevet i den fine teori i afsnittet ovenfor (det er en eufemisme: sandheden er, at jeg som fagreferent aldrig nogensinde har været ude for en så enkel opgave, som i mit teoretiske eksempel). Hvad gør man, hvis man som fagreferent/bibliotekar konfronteres med en glad, livlig, omfattende og begejstret mundtlig fortælling om Evas (Oles, Nicoles, Henriks ...) specialeemne, i hendes tilfælde noget om "sværhedsgrad",

"kompleksitet" og "klarhed" af tekster? Først og fremmest skal vi være glade for, det ikke sker hver dag på et bibliotek. På den anden side kan det være svært for bibliotekaren spontant, in real time så at sige, at oversætte fortællingens prosa, uden sproglige udsmykninger, simultant til maskinlæsbar emneord med de rigtige operatoren imellem og spytte (efter Eva har sat sig og lagt rygsækken) en søgestreng ud, som i den rigtige base (eller i de rigtige baser) ikke kun giver højrelevante resultater, men også peger på nye, uventede aspekter af emnet, som Eva ikke har tænkt på (endnu) – det hele, selvfølgelig, med et rigeligt antal hits, hun lige kan overskue.

Lad hende først falde til ro. Jeg tog hende med på mit kontor, lod hende snakke til ende og hentedede derefter seddel og kuglepen. Hun blev lidt overrasket, da jeg bad hende om at skrive alle de ord ned, hun synes var vigtige i forhold til emnet – helst med det samme og på engelsk.

Og så gik vi i gang. Sammen gennemgik vi denne liste med en god online bibliografi på skærmen, og så prøvede vi, om tesaurus kunne forstå nogle af de ord, hun havde skrevet. OK – "clarity", selvom det er et fint engelsk ord, er det alligevel ikke et ord, LLBA forstår. Det samme med "clearness" – frustrerende. Tja, klarhed er måske for subjektivt et begreb for en seriøs bibliografi eller, mere nærliggende, 'klarhed' er et teoretisk koncept på et højt abstrakt niveau, der ikke er egnet til at indgå i definerende termer i lingvistikken (altså typiske tesaurus-ord), men som faktisk skal begrundes i forskningen, fx i arbejdshypoteser, der slår fast, hvilke sproglige, herunder grammatiske kendetegn, der bidrager

⁴ Linguistics & Language Behavior Abstracts (LLBA).

Hvis biblioteket kan etablere sig som støttende faktor i de studerendes universitære karriereplanlægning (både kvalitativt, med gode karakterer, og kvantitativt, et hurtigt og effektivt studium), er der meget vundet, men der skal mere til end bare informationssøgningskurser ...

til, at en tekst opfattes som "klar"/"forståelig" af en læser. 'Klarhed' er altså ikke i den grad forankret i tesaurusen som andre ord, som har en mindre abstrakt og mere "grundlæggende" status. Det har vi hurtigt lært.

Vi forsøgte med det mere håndfaste "complexity". Heller ikke noget. Men vi gav ikke op. Der var jo en slags overbegreb for alt det komplekse og klare (og uklare), nemlig 'forståelse' med alle dens afskygninger: "Comprehension" er et stadfæstet begreb i tesaurus, med en tiltalende definition ("Knowledge or understanding of the meaning, significance, or principles of an object, situation, event, or printed or spoken language"), en sigende underinddeling ("Listening"/"Reading Comprehension") og en del relaterede emneord, som nok var inspirerende for Eva (fx "Cohesion", "Decoding"/"Encoding", "Familiarity"). Hvad med (det næsten synonyme) "Understanding"? Nej – ikke overraskende – dette emneord findes ikke, hvorfor skulle en ordentlig tesaurus også gemme på ord, der (næsten) betyder det samme? Det forvirrer bare. Og så fortsætter Eva med at lære, fx at "Perception", i modsætning til "Comprehension", dækker over decideret sansning af sprogbrug (og ikke forståelse af betydning!), fortrinsvis på det fonetiske niveau. Osv.

Eva var glad da hun gik, hun havde fornemmelsen af at have lært noget om sit emne – og den terminologiske skærpeelse, hun – ubemærket – gennemgik i dialogen med tesaurusen, vil hjælpe hende i præciseringen af hendes emne. Hun har, på en intuitiv måde, 'afstemt' sine egne brugsmønstre af fagterminologi og terminologiske vaner med bibliografiens kvalificerede ordforråd i tesaurus, dvs. hun har skridt for skridt

lært "maskinens sprog", uden at det gjorde ondt. Biblioteket er et rart sted.

Dette er et eksempel på, hvordan et i bund og grund tværfagligt emne kan bearbejdes ud fra et enkeltfagligt syn, ved at reducere, operationalisere så at sige, et fremmed koncept ("klarhed") i primitive koncepter som uden tvivl hører til faget. Indledende sagde jeg, at dette nok ikke er den rigtige tværfaglige vej at gå. Men den er realistisk. Og den gør ikke ondt og alle er glade. Hvad vil et moderne bibliotek mere??

Informationssøgning i skriveprocessen.

Biblioteket – verdens midtpunkt?

Imellem eller efter mine undervisningstimer på biblioteket plejer jeg at forsøge at komme i snak med de unge studerende, bl.a. for at vedligeholde fornemmelsen af at blive konstant ældre. Der var én bemærkning, som kom relativt ofte, men som jeg ikke tillagde særlig betydning, jeg undrede mig bare i al min bibliotekariske overlegenhed over, hvordan man kunne finde på sådan noget. Mange gav nemlig udtryk for, at de ikke rigtig vidste, hvad undervisning i informationssøgning har at gøre med deres studie, opgave, speciale osv. Som biblioteksansat fagreferent finder jeg i første omgang en sådan bemærkning mærkelig, da baser, kataloger, bibliografier og andre tørre ting er det vigtigste for en bibliotekar, hvis ikke i verden, så i hans professionelle liv. Det får bibliotekarer og fagreferenter til at tro, at god informationssøgning er (næsten) lig med at skrive en opgave, speciale, eller i det hele taget at klare sig på studiet.

At det ikke er sådan, ved alle. Og selvom bibliotekerne måske er bedst til informations-

søgning, er det ikke ensbetydende med at kunne se bort fra alle de andre processer, informationssøgningen er indlejret i i de studerendes hverdag. Det er det, jeg mener med den rette sammenhæng. Se næste punkt.

... eller bedre: informationssøgning i den rette sammenhæng!

Jeg tror (men fortæl det ikke videre!), at bibliotekariske færdigheder i virkeligheden er irrelevante, tørre og selvtilstrækkelige, når man ser på dem isoleret. For at tilegne sig færdigheder i informationssøgning, skal alt (alt!) og hvert skridt motiveres: Baser, hvorfor baser? Litteratur, hvorfor det? God litteratur, til hvad? Gør det noget, hvis sidetal mangler? ("Ja!!") Osv. Motivationen til at få et bevis på et bibliotekskursus samt en løst 'biblioteksopgave' er ikke nok – og heller ikke den slags motivation, jeg her tænker på (motivation på niveau 1; jeg har ikke de bedste erfaringer med denne model). Motivation til at få en god (eller bedre) karakter i en universitetsopgave (niveau 2) kommer mere i nærheden af en sund indstilling, i hvert fald som jeg ser det. Hvis biblioteket kan etablere sig som støttende faktor i de studerendes universitære karriereplanlægning (både kvalitativt, med gode karakterer, og kvantitativt, et hurtigt og effektivt studium), er der meget vundet, men der skal mere til end bare informationssøgningskurser (især bliver effekten af biblioteksundervisning pludselig målbar, noget der ikke er velset i alle bibliotekskredse). Den sidste slags motivation (motivation på niveau 3) er den mest indirekte og underfundige, nemlig motivationen til at lære noget spændende, intellektuelt udfordrende og

Informationskompetence griber i realiteten ind i en hel problemløsningsproces og forbinder bibliotekariske søgekundskaber med informationens brug, vurdering og viderebearbejdelse i opgaver af forskellig art. Almindelige bibliotekskurser til universitetsstuderende er ikke rustet til denne opgave og man må stille spørgsmålstegn ved effektiviteten af den traditionelle biblioteksundervisning.

Det er ikke mit indtryk, at informationssøgninger mister relevans ved at blive indlejret i skriveprocessen ved hjælp af referencehåndteringsprogrammer. Derimod bliver kendskab til søgestrategier og databaser efter min overbevisning mere relevant, netop fordi resultaterne indgår harmonisk i hele skriveprocessen.

noget, der med en vis sandsynlighed kan bruges igen senere, også efter studiet. Det kan være bibliotekariske færdigheder, fidsur og principper i menneske-maskine-kommunikation – nogle har jeg fremstillet i den foregående tekst. Men ikke alle studerende (og lærere på universitetet) er typen til denne ”avancerede” motivation – jeg ville allerede være meget tilfreds, hvis biblioteket kunne levere motivation på niveau 2 og bidrage til bedre præstationer på de studerendes side.

På baggrund af denne erfaring – og mine lænestolsteoretiserende overvejelser om de studerendes motivationer, ser jeg en principiel mangel ved alle biblioteksrelaterede kurser, da de ikke er bygget ind og integreret tilstrækkeligt i de studerendes mangfoldige opgaver, men kun formidler informationskompetence på en isoleret måde. Informationskompetence griber i realiteten ind i en hel problemløsningsproces og forbinder bibliotekariske søgekundskaber med informationens brug, vurdering og viderebearbejdelse i opgaver af forskellig art. Almindelige bibliotekskurser til universitetsstuderende er ikke rustet til denne opgave og man må stille spørgsmålstejn ved effektiviteten af den traditionelle biblioteksundervisning.

Hvis mine overvejelser er rigtige, har det konsekvenser både for bibliotekernes undervisningstilbud og -strategi og for institutternes inddragelse af biblioteker i deres tilrettelæggelse af undervisning og studieordninger. Én måde at relatere/integrere biblioteksfaglige kompetencer i skriveprocessen er referenceværktøjer. Det vil være mit sidste stikord, før jeg slutter.

Referenceværktøjer skaber sammenhæng

Tit bliver det overset, at referenceværktøjer som RefWorks, EndNote eller RefMan er sammenhængsdannende i den enkelte skriveproces, da alle skrive-delprocesser som indhentning, organisering, forvaltning og genbrug af referencer og materialer indgår i programmernes rækkevidde, ligesom alle formale trin i manuskriptskrivning, fra indsættelse af citationer i dokumenter til formatering af citationer og manuskriptets litteraturliste i det ønskede format. I mine kurser oplevede jeg mange gange, at – efter en for de studerende kedsommelig gennemgang af elektroniske ressourcer, kom interessen (og energien) pludselig tilbage, da jeg gennemgik sådan et program. Det har efter min mening at gøre med, at en betydelig del (ikke alle delprocesser!) af skriveprocessen er indbefattet af programmet – først og fremmest organiseringsdelen, som giver mulighed for at sortere referencer efter projekter (opgaver), genbruge referencer fra tidligere opgaver og notere i et fx brugerdefineret felt, hvor (i hvilken mappe) den fysiske kopi til den pågældende artikel er gemt.

Det er en åbenbaring, hvordan tørre informationssøgninger og databasesnak pludselig bliver vigtige og hvordan selve søgningen står i sammenhæng med en fremtidssikker organisering af referencer til fremtidige opgaver og deres direkte brug i skriftlige opgaver. En søgning bliver dermed til noget blivende og noget, der kan bruges og genbruges. Det er ikke mit indtryk, at informationssøgninger mister relevans ved at blive indlejret i skriveprocessen ved hjælp af

referencehåndteringsprogrammer. Derimod bliver kendskab til søgestrategier og databaser efter min overbevisning mere relevant, netop fordi resultaterne indgår harmonisk i hele skriveprocessen.

Som afslutning

Min konklusion vil være, at biblioteksmæssige undervisningsaktiviteter over for de humanistiske enheder på de danske universiteter må begynde at definere sig selv – og informationskompetence, som en del af en større tværfaglig virkelighed (skriveproces), de studerende befinder sig i og gerne skulle møde på biblioteket. Det ville – på en anden måde, sætte de bibliotekariske dyder og færdigheder og deres formidling i et nyt lys, som efter min overbevisning (og erfaring) ikke rykker dem i baggrunden, men tværtimod giver bibliotekets tilbud ny relevans.

* Jeg er meget taknemmelig for det gode og konstruktive input, jeg har fået fra AMS og Lilian Madsen, Statsbiblioteket. En tak går også til Joy Jakobsen, som gennemgik mit elendige dansk og fik det bedste ud af det. En tidligere version af manuskriptet er blevet rettet af Ane Line Søndergaard. Til sidst vil jeg nævne Naja Porsild, ansvarshavende redaktør på DF Revy, som bidrog med nogle gode ændringsforslag til nogle ellers uforståelige sætninger i dette bidrag. Resterende fejl og andet indholdsmæssigt nonsens er mit ansvar.

Informationskompetence griber i realiteten ind i en hel problemløsningsproces og forbinder bibliotekariske søgekundskaber med informationens brug, vurdering og viderebearbejdelse i opgaver af forskellig art.

Ny europæisk ordbogshistorie – eller boghistorie?

Anmeldelse

John Considine (2008).

Dictionaries in Early Modern Europe: Lexicography and the Making of Heritage

Cambridge: Cambridge University Press.

ISBN: 9780521886741. £55,-/\$99,-

Af Loránd-Levente Pálfi

Hvilke tanker gjorde lærde sig om det læsende publikum i 1500-tallets Castilien? Og hvordan adskiller disse tanker sig fra dem, man gjorde sig om læsende danskere i samme periode? Hvordan skrev man ordbøger i hhv. Frankrig og Tyskland i 1500- og 1600-tallet? Og hvilke sprog var egentlig de første til at blive registreret i en ordbog?

Loránd-Levente Pálfi
Forskningsassistent
Center for Leksikografi
llp@asb.dk

Ordbogs- og leksikonhistorie eller leksikografihistorie hører ikke til de mest (op)dyrkede discipliner inden for metaleksikografien – og heller ikke inden for BDI-faget. Ganske vist findes fx International Society for Historical Lexicography and Lexicology, som jævnligt afholder konferencer og på baggrund deraf udgiver konferencerapporter, og i det forgangne halve århundrede er der rigtignok udkommet en del faglitteratur (fortrinsvis i Vesten og omhandlende Vestens leksikografi), men meget er det ikke. De fleste fremstillinger er desuden specifikke i deres emnebehandling, hvorimod almene eller bredtfavnende monografier er forholdsvis sjældne. Derfor er John Considines *Dictionaries in Early Modern Europe* et meget interessant og længe ventet arbejde.

Bogens overordnede emneafgrænsning er dels geografisk, dels sprogligt motiveret. Kun den vesteuropæiske leksikografi behandles, og heraf kun en del, dvs. primært engelsk-, tysk- og franskproduceret leksikografi samt vesteuropæiske ordbøger med klassisk latin, middelalderlatin og nylatin samt oldgræsk og byzantinsk græsk. Perifert behandles desuden castiliansk (dvs. spansk), italiensk, nederlandsk, dansk og svensk leksikografi samt vesteuropæiske ordbøger med hebræisk. Grunden til denne afgrænsning er måske, at netop sprogene engelsk, tysk, fransk, castiliansk, italiensk, nederlandsk, dansk og svensk var de første otte folkesprog¹ i verden, der blev gjort til genstand for leksikografisk kodificering i – vel at mærke trykte – ordbøger.

Den tidlige afgrænsning er det, som på engelsk kaldes *early modern* og på tysk *frühe Neuzeit*; der findes ikke en tilsvarende dansk betegnelse, men der er tale om tiden fra ca. 1500 og frem til den franske revolution (1789–1799). Derfor er det i øvrigt uforståeligt, at 1700-tallets europæiske leksikografi overhovedet ikke behandles. Bogen omhandler i praksis kun leksikografi i 1500- og 1600-tallet.

Fuldstændighed er ikke tilstræbt, mange betydningsfulde værker nævnes blot en passant eller slet ikke. Antallet af de omtalte ordbøger (skønsmæssigt et sted mellem 150 og 300 titler) er dog forholdsvis højt, om end det naturligvis kun drejer sig om et lille udvalg i forhold til, hvad der blev produceret i 1500-, 1600- og 1700-tallets Europa. Alene i tidsrummet 1467 til 1600 udkom der i Europa 858 i dag kendte trykte ordlister og ordbøger med tysk som genstandssprog. Og i løbet af 1600-tallet udkom der – ligeledes med tysk – 1150 ordbøger.

Foruden omtækt – bl.a. bestående af præliminærsider, efterord, en omfattende bibliografi samt et grundigt register – indeholder bogen otte kapitler samt en konklusion. Kapitel et, som også skal fungere som en introduktion, handler om associationen mellem ordbøger og idéer om arv; dvs. kulturel, intellektuel, historisk og sproglig arv. Kapitel to og tre handler om arven fra antikken og har bl.a. fokus på de første trykte ordbøger; kapitel to omhandler mestendels Robert Estiennes arbejde fra 1530'erne og 1540'erne; kapitel tre er viet til sønnen Henri Estienne og dennes arbejde fra slutningen af 1540'erne til begyndelsen af 1590'erne. Kapitlerne fire, fem og seks handler om arven fra den tidlige germanske middelalder; kapitel fire diskuterer genopdagelsen af den vernakulære arv og handler primært om Tyskland og Nederlandene i det 16. århundrede samt de første 10–20 år i begyndelsen af det 17. århundrede; kapitel fem omhandler England fra det tidlige 16. århundrede til omkring 1650; i kapitel seks diskuteres England og Skandinavien og den lærde Franciscus Junius fra anden halvdel af det 17. århundrede. Kapitel syv omhandler Charles du Cange, dennes omverden og leksikografiske virke fra 1670'erne og fremefter og diskuterer det 17. århundredes forhold til arven fra dels den efterklassiske latinitet, dels den byzantinsk græske kultur. Kapitel otte forsøger at vise, hvordan det 17. århundredes leksikografiske tænkning byggede videre på denne arv.

Dictionaries in Early Modern Europe er en lærd bog skrevet af en tydeligvis ualmindelig belæst forfatter – åbenlyst en filolog med en stor interesse for boghistorie. Undertegnede kan derfor godt leve med det omfattende fodnoteapparat (fx indeholder alene kapitel fire, som er på 55 sider, 247 fodnoter). Men når bogens i alt 1271 fodnoter for de flestes vedkommende indeholder – undertiden ret lange – citater på latin (heraf flest), i øvrigt på både klassisk latin, middelalderlatin og nylatin, desuden italiensk, fransk, tysk, oldgræsk, oldhøjtysk, oldengelsk samt andre germanske oldsprog, af hvilke størstedelen (skønsmæssigt 80–90 %) ikke bliver oversat, føler man som – tilsyneladende mindre lærd – læser, at der er en parallel bog, man går glip af.

Dictionaries in Early Modern Europe imponerer aldeles med sit kildegrundlag, som de 1271 fodnoter samt den meget udførlige og omhyggeligt skrevne 52 sider lange bibliografi bagest i bogen vidner om. Der citeres ikke blot trykte kilder fra gammel tid, men tillige utrykt materiale fra 1500- og 1600-tallet, af hvilke mange i dag kun eksisterer i få eksemplarer, nogle kun i et enkelt eksemplar.

¹ Med *folkesprog* menes her det, som på engelsk kaldes *vernacular*, dvs. alle de sprog i middelalderen, renessancen samt 1500-, 1600- og 1700-tallet, som taltes af den almindelige befolkning (for en stor dels vedkommende før rigssprogene, fx rigsdansk, højtysk osv., etablerede sig) i modsætning til den lærde stand, som talte middelalderlatin, nylatin, oldgræsk, byzantinsk græsk og/eller hebræisk.

Det er ærgerligt, at forholdet mellem tekstkritik og leksikografi kun berøres ganske kort og overfladisk (stort set kun på siderne 41 og 316). Som det fremgår af konklusionens side 316, er det ellers et yderst interessant emne, der sikkert kunne skrives meget mere om.

Imponerende er også Considines indsigt og vid, selv når det gælder detaljer. Således manøvrerer han fx i kapitlet om skandinaviske ordbøger med sikker hånd uden om Jacoby (1990), som han ikke refererer til et eneste sted, og holder sig i stedet til Haugen (1984) og Molbech (1826). Om Jacoby (1990), som er et omfattende, men meget upålideligt og desuden overfladisk værk fyldt med fejl og skævheder, se Gundersen (1994). Men det er ikke rigtigt, som man kan læse på side 236, at *Dictionarium Herlovia-num* (1626) er den første kendte dansk-latinske ordbog på tryk – den første på tryk hedder: *Hortulus synonymorum* (1520).

Det er ærgerligt, at forholdet mellem tekstkritik og leksikografi kun berøres ganske kort og overfladisk (stort set kun på siderne 41 og 316). Som det fremgår af konklusionens side 316, er det ellers et yderst interessant emne, der sikkert kunne skrives meget mere om:

The earliest forms or cognates of the European vernaculars – languages such as Old French, Old High German, Gothic and Old English – could not be registered with the same lexicographical techniques as the classical languages. Their texts were not as readily accessible, and they were not as well edited: indeed, the people who studied them encountered a circular problem, for the making of dictionaries depends on the availability of edited texts, and the editing of texts in obsolete language varieties depends on the availability of dictionaries.

Bogens største fejl er imidlertid det gennemgående fravær af metaleksikografisk refleksion. Det drejer sig her ikke om, hvorvidt man kender til Den Moderne Leksikografiske Funktionslære (efterhånden blot kaldet funktionsteorien) eller ej. Det drejer sig om, hvilken fundamental opfattelse man har (eller netop ikke har) af dokumenttypen leksikografisk opslagsværk. Det er tilgiveligt, at Considine, så vidt bevisbyrden skal pålægges bogen, ikke er bekendt med funktionsteorien, som rigtignok i sin tid blev udviklet i Danmark (af Sven Tarp og Henning Bergenholtz), men som efterhånden i snart mere end 10 år har været internationalt kendt. Det er tilgiveligt, at Considine tilsyneladende heller ikke er bekendt med den af tyskeren H. E. Wiegand udviklede *General Theory of Lexicography*. Mindre tilgiveligt er det imidlertid, at den fundamentale erkendelse af, at et leksikografisk opslagsværk er et informationssøgningsværktøj til hjælp for brugere i bestemte brugersituationer (uanset om vi taler nutid, renæssance, oldtid osv.), mangler.

Enkelte steder finder man et værdifuldt citat, som fx det af Robert Estienne fra 1536 (oversat af Considine, s. 47): *What really earns the praise which is ours by right is, I say, our diligence in arranging our material, each word in its right order*, som man herefter kan citere i tid og evighed hver gang, der er tale om leksikografiske strukturer og herunder tilgangs-

struktur – men en større brug kan man ikke gøre af det. For der reflekteres ikke det mindste over tilgangsstruktur. Et andet sted erfarer man, at Robert Estienne fra og med 1536 i praksis skelnede mellem to slags ordbøger, én til den lærde stand og én til den studerende ungdom, men heller ikke dette udredes yderligere. Som læser får man her lige akkurat at vide, at man så tidligt som i 1500-tallet tilsyneladende gjorde sig tanker om brugergrupper, men der reflekteres ikke det mindste over sagen.

Bogens overordnede mål, jf. fx konklusionens side 314–315:

I have tried to demonstrate in this book that an understanding of lexicography as shaped by ideas of heritage frees the history of dictionaries from too heavy a dependence on certain potentially arid kinds of narrative of the form ‘61 per cent of the entries in Y derive from entries in X’, and engages it with broader and more humane questions about lexicology, the history of linguistics, the history of learned culture, indeed the history of culture in general.

sammenholdt med den igennem hele bogen gentagne idé, at ordbøger fortæller historier om personlig og kulturel arv, er metaleksikografisk set dels problematisk, dels uinteressant. Mht. førstnævnte: Hvem har nogensinde ment, at ordbogshistorie går ud på at konstatere, at “[x antal] procent af artiklerne i værk Y stammer fra artiklerne i værk Z”? Mht. sidstnævnte: At ordbogs- og leksikonhistorie også er kulturhistorie (eller i det hele taget historie forstået som den stadige forandring af alle livsvilkår: institutioner, normer, moder osv.) turde være åbenlyst. At ordbogs- og leksikonhistorie til dels og i hvert fald i 1500-, 1600- og 1700-tallet går hånd i hånd med lingvistikens historie, kan man også sagtens argumentere for. Men hvorvidt ordbøger og leksika fortæller historier om personlig og kulturel arv, er ud fra et metaleksikografisk standpunkt uinteressant. De fleste, hvis ikke ligefrem alle, ting frembragt af menneskehånd fortæller vel enten en personlig eller en kulturel historie eller begge dele. Derfor er det ud fra et metaleksikografisk standpunkt uinteressant, at også ordbøger har denne egenskab.

Interessant havde det været, når der nu blev lavet et så usædvanligt grundigt arkivarbejde, og når der nu skulle skrives en bog på 400 sider om leksikografien i 1500-, 1600- og 1700-tallets Europa (1700-tallet er dog ikke kommet med) at henholde sig til nogle af kerneaspekterne i teoretisk og praktisk leksikografi: (1) brugerprofilering hhv. brugerkalibrering; (2) datakalibrering; (3) tilgangskalibrering; (4) funktionalitet. Eller sagt med andre ord: Hvilke tanker gjorde man sig i 1500-, 1600- og 1700-tallet om brugerprofilering, om hvordan man bedst tilpasser en given ordbog til en given brugergruppe i henhold til optimering af ordbogens genuine funktion som værktøj til brug ved informationssøgning? Hvilke tanker gjorde man sig om en given ordbogs emneafgrænsning, om hvordan stoffet skal skæres

Dictionaries in Early Modern Europe imponerer aldeles med sit kildegrundlag, som de 1271 fodnoter samt den meget udførlige og omhyggeligt skrevne 52 sider lange bibliografi bagest i bogen vidner om.

til i forhold til den tiltænkte brugergruppe? Hvilke tanker gjorde man sig om, hvordan det givne værk skal indrettes, om hvordan de givne data mest hensigtsmæssigt gøres tilgængelige i forhold til brugerprofil og emneafgrænsning? Hvilke tanker gjorde man sig, hvis overhovedet nogen, om ordbøgers funktioner i forhold til de brugerbehov, de skulle opfylde? Og ikke mindst: Hvordan udmøntede de ovennævnte tanker eller evt. mangelen på disse tanker sig i praksis? Ingen af disse eller lignende spørgsmål søges besvaret nogetsteds i værket – end ikke tilnærmelsesvis.

Alt i alt er *Dictionaries in Early Modern Europe* en meget lærd, grundig og utvivlsomt nyttig bog – for filologer og boghistorikere. Men den er for størstedelens vedkommende desværre ubrugelig for ordbogshistorikere, såfremt disse forstår sig som metaleksikografer, og metaleksikografer i det hele taget. Fremstillingen skrager ganske enkelt på metaleksikografisk refleksion.

Referencer

Gundersen, Dag (1994). [Anmeldelse af:] Michael Jacoby: *Historische Lexikologie zum nordgermanischen Raum: Lexika als Kultur- und Sprachdokumente zwischen Mittelalter und Neuzeit. Einflüsse von Toledo bis Paris, von London bis Berlin*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz 1990. I: *LexicoNordica 1*, 253–261.

Haugen, Einar (1984). *Lexicography in Scandinavia*. I: Eva L. Haugen: *A Bibliography of Scandinavian Dictionaries*. White Plains/New York: Kraus International Publications, s. 1–61.

Jacoby, Michael (1990). *Historische Lexikologie zum nordgermanischen Raum: Lexika als Kultur- und Sprachdokumente zwischen Mittelalter und Neuzeit. Einflüsse von Toledo bis Paris, von London bis Berlin*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.

Molbech, Christian (1826). *Historisk Udsigt over de danske Ordbogsarbejder i det 17de og 18de Aarhundrede af Geheimeraad Matthias Moth, Conferentsraad Fr. Rostgaard og Statsraad J. Langebek*. I: *Nye Danske Magazin*, V. Bind, 4. Hefte, s. 241–288.

Kalenderen

Yderligere oplysninger om Danmarks Forskningsbiblioteksforenings arrangementer kan hentes på foreningens hjemmeside www.dfdf.dk

DF ARRANGEMENTER

Vinterinternat 2009

Biblioteket som forskningsfacilitator
29. – 30. januar
Klarskovgård

Årsmøde 2009

16. - 17. september 2009
Programmet foreligger i løbet af foråret 2009

FORA ARRANGEMENTER

Forum for Registrering

Vinkler på Digitalisering – metadata, registrering, formidling og adgang
Temadag. Middelfart Bibliotek, KulturØen
26. februar 2009
Middelfart

Forum for Fjernlån

Fjernlånskonference.
Årets fjernlånskonference holdes på Hindsgavl Slot ved Middelfart.
28. - 29. maj 2009

Forum for Brugeruddannelse

Library Education: Wired.
Sommerskole i samarbejde med NordinfoLit.
08. - 12. juni 2009
Nymindesgab

Pressemeddelelse: DEFF underskriver Berlin-erklæringen om åben adgang til forskningsresultater

Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek, DEFF, som er et tværministerielt samarbejde mellem Kulturministeriet, Undervisningsministeriet og Videnskabsministeriet, har netop underskrevet Berlin-erklæringen om fri adgang til forskningsresultater.

Ved at underskrive traktaten tilkendegiver DEFF sin støtte til såkaldte Open Access-initiativer, som kort fortalt handler om at sikre hurtig, permanent og fri adgang til elektroniske forskningsartikler på Internettet.

Biblioteksundervisning med strøm til!

Temaet for NordInfoLits Sommerskole 2009 er biblioteksstøttet læring og undervisning med strøm til og på nettet. Vi vil arbejde med de studerendes IKT-adfærd, og hvordan det kan bruges i fremtidens undervisning. Hvilken rolle kommer biblioteket til at spille i fremtidens digitale læringsmiljø?

Sommerskolen afholdes i det vestlige Danmark, tæt ved Vesterhavet i den sydlige ende af Ringkøbing fjord, i den lille by Nymindégab. Vi er midt i den særprægede vestjyske natur med strand og klitter. Vi skal bo på Nymindégab Kro, se mere på: www.nymindegabkro.dk

Forum for Brugeruddannelse

Eks-Libris Rosetta

Eks-Libris Group (www.exlibrisgroup.com) har lanceret en ny version af deres DPS-program (Digital Preservation System). Den nye version, der har fået navnet Eks-Libris Rosetta supporterer og kumulerer indkøb og distribution af forskellige slags digitalt materiale – et program mange arkiv- og forskningsinstitutioner kan udnytte i forbindelse med deres virke for indsamling og bevaring af digital viden.

Læs mere på:
<http://newsbreaks.infotoday.com/wndReader.asp?ArticleId=52203>

.....
JANUAR 28. - 30.

Porto, Portugal

Challenges for the New Information Professional. The 17th annual BOBCATSSS symposium.www.bobcatss2009.org/
.....**JANUAR 29. - 30.**

Klarskovgaard, Fyn

Biblioteket som forskningsfacilitator.

DF's Vinterinternat.

www.dfd.dk/index.php
.....**FEBRUAR 03. - 05.**

Bielefeld, Tyskland

Upgrading the eLibrary: Enhanced Information Services Driven by Technology and Economics. 9th International Bielefeld Conference.<http://conference.ub.uni-bielefeld.de/2009>
.....**MARTS 03.****Persuasive Design i bibliotekssammenhæng.**

Temamøde

København

www.bs.dk/content.aspx?itemguid=%7b312543CA-5411-46A0-BFB8-7290179B7FBB%7d
.....**MARTS/APRIL 30.3. - 1.4.**

Arlington, VA USA

Creating tomorrow: Spreading ideas & Learning. Computers in Libraries 2009.www.infotoday.com/cil2009/
.....**MARTS 31.**

DTU, Lyngby

Repository Manager. Seminar. Program følger......
APRIL 06. - 09.

Toulouse, Frankrig

The 31st European Conference on Information Retrieval.<http://ecir09.irit.fr/access.php>
.....**APRIL 19.**

Haag, Holland

Curating Research 2009. A workshop on long-term digital preservation.www.kb.nl/hrd/congressen/curatingresearch2009/index-en.html
.....**MAJ 18. - 21.**

Atlanta, GA USA

4th International Conference on Open Repositories (OR 2009).<http://or09.library.gatech.edu/>
.....**MAJ 28. - 29.**

Hindsgavl, Middelfart

Fjernlånskonference. Fora for Fjernlån.

Program følger.

www.dfd.dk
.....**JUNI 08. - 12.**

Nymindesgab

Biblioteksstøttet læring med strøm på.NordInfolits Sommerskole 2009. Program følger.
.....**JUNI 10. - 13**

Pittsburg, PA USA

ETD 2009. 12th International symposium on Electronic Theses and Dissertations.www.library.pitt.edu/etd2009/
.....**JUNI 17. - 19.**

Geneve, Schweiz

OAI6 workshop on innovations in Scholarly Communication.www.unige.ch/workshop/oai6/index.php
....
JUNI/JULI 29.6 - 03.7.

Stockholm, Sverige

EBLIP5. The 5th International Evidence Based Library and Information Practice Conference.<http://blogs.kib.ki.se/eblip5/>
.....**JUNI/JULI 30. - 03.**

Toulouse, Frankrig

38th LIBER Annual General Conference.www.libereurope.eu/node/170
.....**AUGUST 18. - 20.**

Bologna, Italien

Moving In, Moving Up, and Moving On: Strategies for Regenerating the Library and Information Profession.

IFLA Satellite Conference.

<http://wordpress.com/tag/professional-associations/>
.....**AUGUST 23. - 27.**

Milano, Italien

"Libraries create futures: building on cultural heritage". 75th IFLA General Conference and Council.www.ifla.org/IV/ifla75/index.htm
.....**OKTOBER 20. - 22.**

Hannover, Tyskland

11th ILDS conference. Strategic Alliances and Partnerships in Interlending and Document Supplywww.ilds2009.eu/en/
.....**2010****AUGUST**

Brisbane, Australien

Engaging, Embracing, Empowering.

76th IFLA General Conference and Council.

www.ifla.org/IV/ifla76/index.htm

Fra Baglinjen

Virtuel biblioteksturné i ny database

De smukkeste europæiske nybyggede biblioteker i samlet arkitekturdatabase på web www.librarybuildings.info

De seneste års udviklingstendens på biblioteksområdet bevæger sig bort fra biblioteket alene som lagerplads for bøger og mod et øget fokus på biblioteket som oplevelsesrum. Det øgede udbud af virtuelle ydelser betyder desuden, at brugerne i mindre grad tilskyndes til at opsøge bibliotekerne alene med det formål at hente oplysninger og underholdning i bogform, men også for at få en kulturel og arkitektonisk oplevelse. Nu kommer inspirationen i en samlet database.

Det er tanken, at librarybuildings.info skal fungere som inspirationskilde for både designere, byplanlæggere, arkitekter, biblioteksmyndigheder og bibliotekarer. Databasen kan naturligvis også inspirere til rejseaktivitet og anden kontakt indenfor Europa.

Vi er blevet vant til at se mod USA, når vi skal hente idéer til nytænkning indenfor biblioteksindretning, og librarybuildings.info kan nu give et ellers savnet europæisk overblik. Databasen giver – foruden indblik i de enkelte bibliotekers visuelle udtryk, også et sjovt indtryk af nationale forskelle. Ved at gå på opdagelse blandt de udvalgte biblioteker kan man også se fælles-træk. Det er for eksempel ikke ualmindeligt, at biblioteksfunktionen formidles i tæt samspil med andre kulturelle eller merkantile funktioner.

NAPLE (National Authorities for Public Libraries in Europe) er initiativtageren til at oprette [librarybuildings](http://librarybuildings.info) databasen. Den er kommet i stand via et samarbejde mellem Styrelsen for Bibliotek og Medier og Danmarks Biblioteksskoles Bibliotek for NAPLE. Ved hjælp af midler fra Nordisk Råd har styregruppen for databasen designet og bygget den nye database, der bestræber sig på at opbygge et websted med arkitektoniske oplysninger og billeder af de bedste europæiske biblioteker. Hensigten har været at skabe et samlingspunkt for inspirerende nye biblioteksbyggerier med fokus på især billeder af europæisk best practice.

Det er de enkelte medlemslande, der selv vælger, hvad de mener, er den fremmeste biblioteksarkitektur. De indsamler selv oplysninger og billeder og uploader dem til systemet. De nationale redaktører er udpeget af NAPLE's medlemmer.

Selve programmørarbejdet er foretaget af det lille firma ardea ved Rasmus Justesen. Databasen er lavet ved hjælp af open software Drupal, der først og fremmest er et Content Management system. Databasen er tilpasset NAPLE's ønske om at lave et samlet galleri over smukke biblioteker.

Blandt de særlige features i databasen er en browsfunktion, der giver brugeren oversigter over fotos med motiver fra alle bibliotekerne. Besøgende med særlig

interesse for f.eks. frontpartier, læsesale, trapper eller udlånsfunktioner kan derfor få et overblik over alle de fortolkninger, som de enkelte biblioteker har udvalgt. Der er mulighed for at registrere op til 42 billeder for hvert bibliotek fordelt med tre for hvert af de 14 prædefinerede motiver.

I skrivende stund indeholder databasen endnu få biblioteker, men målet er, at hvert af NAPLE's 19 medlemslande vil registrere mindst fem ypperlige biblioteker. Projektet løber over endnu to år. Undertegnede er redaktør og administrator af den egentlige drift og forestår kontakten til de nationale redaktører.

Karen Margrethe Ørnstrup
Cybrarian, Redaktør
Danmarks Biblioteksskoles Bibliotek